

DIALOG

Kresťanský diskusný mesačník

XIII. ročník ● 3/2020



O B S A H

Fórum 4
KORONAVÍRUS

Rozhovor 6
**SOM RÁD, ŽE DOKÁŽEME
ROZMÝŠĽAŤ SPOLU**
P. Mihoč/I. Damankošová

Zo života zborov 11
EXITTOUR
J. C. Aguilar

Téma 12
**VEĽKONOČNÉ
PRELÚDIUM**
Š. Markuš

História a osobnosti 20
KALENDÁRIUM VIII
Š. Evin
PRVÁ FARÁRKA
P. Trúsik

Úvaha 22
DAR ŽIVOTA
P. Bomba

Misia 23
VYŠŠÍ CIEĽ
J. Šimek/V. Vrajová
MOZAIKA KOŠICE
E. Mittelmann

Úvahy z trolejbusu 28
Z PEKLA ŠTĚSTÍ
T. Komrska

Spod orecha 30
**O POVOLEBNÝCH
PREHRÁCH**
B. Piatko

RELAX 31



O. Lukomska: Cesta

Časopis Dialóg vychádza s podporou Cirkvi bratskej,
ale obsah jednotlivých príspevkov nevyhnutne nevyjadruje
duchovné presvedčenia Cirkvi bratskej.

Pri zborových objednávkach je odporúčaná predajná cena do 2,20 €,
(podľa zborových dotácií)

Individuálne objednávky: cena + poštovné

PRIVÍTAME VAŠU POMOC, KTORÚ MÔŽETE POSLAŤ NA ÚČET:

IBAN: SK761100000002621041859, BIC: TATRSKBX, VS: 2020

Redakčná rada: Juraj Institoris, Tomáš Komrska, Tibor Máhrík, Bohuslav Piatko, Rastislav Števkó

Čestný člen: Štefan Markuš

Šéfredaktor: Bohuslav Piatko, bpiatko@swanmail.sk, **Jazyková úprava:** Dagmar Balková

Dizajn a grafické spracovanie: Martin Piatko

Sídlo vydavateľa: Živnostenská 2, 811 06 Bratislava, IČO: 35 757 43

Adresa redakcie: Sadová 28, 900 51 Zohor, č. tel.: 0903 474 142,

e-mail: svatava@swanmail.sk, web: www.dialog.cb.sk

Vydavateľ: Media Svatava, spol. s r.o. **Vyšlo:** 19. 3. 2020 **Tlač:** Express tlač

1. strana obálky: M. Biloshytsky: Kantáta **4. strana obálky:** O. Lukomska: Pokora

EV: 2670/08 **ISSN:** 1337-6985

VEĽKONOČNÁ KARANTÉNA

Keď sme sa koncom minulého roka sťahovali zo Škótska na Slovensko, hovoril som si: Len vyjdime z tohto brexitového chaosu a všetko bude v pohode. Namiesto toho mimoriadnych udalostí len pribúdalo. Najprv z diaľky. Austráliu sužovali nekontrolované požiare a hoci sem štiplavý dym od protinožcov neprenikol, vyvolával otázky. Viacerí zdieľali na facebooku fotky požiaru spolu s citátmi zo Zjavenia Jána. Prišlo mi to prestrelené a zjednodušené. Pokusy prepojiť Zjavenie s konkrétnymi udalosťami doby tu už boli a nedopadli najlepšie. Na druhej strane – uvedomil som si, že ak niekto hovorí o požiaroch apokalyptických rozmerov, nemusí to byť len metafora.

Ohniská postupne dohasínali a svet bol pripravený ísť ďalej ako obvykle. Lenže vzplanulo ohnisko iné – vo Wu-Chane. Z bezpečia obrazoviek sa pred nami vynáral iný apokalyptický jav – 11 miliónové mesto, dvojnásobne väčšie ako celé Slovensko, je zo dňa na deň odrezané od sveta. Čudujeme sa z drastických opatrení, no dnes vieme, že boli slabé, alebo prinajmenšom neskoré.

Po pár týždňoch „turistiky“ sa prvá nákaza podujala navštíviť aj nás. Už sme to trochu čakali, a tak sme takmer okamžite zatvorili kiná, divadlá, školy, aj kostoly. Na sociálnych sieťach čítam, že stopnutie Bohoslužieb znamená víťazstvo Antikrista. Mierna karanténa sa len začala a radikalizmus už vystrkuje rožky. Neviem si predstaviť, čo bude, ak nás nebudú trápiť len preventívne opatrenia ale to, čomu majú zabrániť.

Ako dokážeme prejsť cez takéto časy, ktoré ľudstvo nezažilo po celej generácii. Ja som našiel inšpiráciu v karanténe, ktorá sa prekvapujúco objavila už na Veľkú noc pred 2 000 rokmi. Vtedy panika a strach ovládli Ježišových učeníkov. Už dávnejšie zanechali svoju prácu, domovy a rodiny, aby nasledovali potulného učiteľa. Časom zistili, že je oveľa viac ako to. Pred ich očami sa stále jasnejšie odhaľoval Mesiáš Izraela a Záchranca sveta. Všetko vyzeralo dobre, no na Veľký piatok ich životná investícia skrachovala. Ich Pán je mŕtvý, a tak tí, ktorí sa odvážne odrezali od istôt minulosti, skončili bez budúcnosti. Doteraz boli bez Ježiša len na krátke chvíle a už to zvyklo dopadnúť zle – márne zápasili s víchricou, či bezradne stáli pri posadnutom chlapcovi. Teraz Ho stratili navždy.

Na Veľkú noc ich sklamanie a strach zaviedli do dobrovoľnej karantény. Každý, kto klopal na ich dvere, bol potenciálnym ohrozením. Koreň ich problému, aj následky, sú podobné tomu, čo zažívame my. Zdá sa, že hriech má navrch. Oni videli, ako hriech víťazil cez bezohľadných vládcov, zmanipulovaný dav a zradcu vo vlastných radoch. Nedokázali tomu čeliť, a tak sa zatvorili a zamkli zvnútra. My vidíme dôsledky hriechu cez plné nemocnice, uzavreté hranice a zatvorené kostoly. Je až neuveriteľné ako táto neviditeľná moc zatláča všetkých bez rozdielu viery – komunistov v Číne, moslimov v Iráne, katolíkov v Taliansku, aj náš malý kruh evanjelikálov na Slovensku – do izolácie.

Kto naberie odvahu vojsť cez náš prah? Kto prelomí povinný odstup a vystrie ku nám ruku, aby nás vyslobodil? Ako vtedy, tak aj dnes je Pán Ježiš jediný, kto dokáže prejsť cez múry do nášho stredu a ohlásiť: *Pokoj vám!* Pri stretnutí s Ním nepotrebujeme rúška, lebo Jeho dych uzdravuje. Prináša nám Ducha, ktorý preniká hlbšie ako vírus a zasieva do nás večný a neporušený život. Dych infikovaného má moc premeniť iného človeka na prach zeme. Ježišov výdych na Golgote má moc premeniť nás na Božie deti.

Neviem, či Veľkú noc už oslávime spolu v kostoloch. Ale viem, že vesmírom znie radostný chór: *Ježiš Kristus je Pán nad životom a Víťaz nad smrťou!* Pridajme sa ku spevu aj navzdory okolnostiam. Nie sú väčšie ako Jeho víťazstvo. ■

(Napísané 12. 3. 2020)



JURAJ INSTITORIS
(Vikár v zbore CB
Banská Bystrica.)

Lebo sme nedostali Ducha strachu, ale moci, lásky a zdravého rozumu (2 Ti. 1, 7)

USMERNENIE V SÚVISLOSTI SO ŠÍRENÍM KORONAVÍRUSU

Vážení správcovia zborov, staršovstvá, bratia a sestry, v súvislosti so šírením nového vírusu COVID-19 odporúčame sledovať a rešpektovať pokyny miestnych a celoštátnych orgánov verejnej správy. Okrem iných je to obmedzenie cestovania do zahraničia a sledovanie vlastného zdravotného stavu. Občianska zodpovednosť a ochrana zdravia je našou kresťanskou povinnosťou. Napriek tomu, že rastie znepokojenie, chceme sa správať zodpovedne, napomáhať pri riešení situácie a neprepadať panike.

Ľudí, ktorí sa necítia dobre a môžu mať príznaky ochorenia, prosíme, aby ostali doma, kým sa ich stav nezlepší. Súčasne prosíme, aby najmä v prípade starších ľudí a osamelo žijúcich, ich príbuzní alebo ľudia z ich komunity, vhodným spôsobom monitorovali ich situáciu. Záujem, spoľahlivá informovanosť a reakcia na ich potreby je pre nich dôležitým prejavom našej lásky.

Pri spoločných stretnutiach, pri lúčení po zhromaždeniach a pod. je potrebné zvážiť podávanie rúk a objímanie. Obmedzenie týchto prejavov je potrebné zdôvodniť.

Vysluhovanie Večere Pánovej sa v našich zboroch deje viacerými spôsobmi s rôznou frekvenciou. Pri víne používajte individuálne poháriky, vynechajte spoločný kalich. Tam, kde ste doteraz používali iba kalich, je lepšie pozastaviť slávenie Večere Pánovej.

Pri distribúcii chleba je potrebné zabezpečiť hygienickú manipuláciu. Ak neviete ako reagovať, slávenie Večere Pánovej odložte.

Buďme cirkvou, ktorá sa horlivo s nádejou modlí za fyzické aj duchovné zdravie našej krajiny.

Predsedníctvo Rady Cirkvi bratskej (redakčne krátené). V Bratislave 09. 03. 2020

Toto nie sú ani protikresťanské ani proticirkevné či protináboženské opatrenia, ale reakcia úradov a príslušných autorít, ktorým sme zverili spravovanie krajiny, na vysoké riziko všeobecného ohrozenia obyvateľstva. Sme presvedčení, že ako kresťania máme vždy konať maximálne zodpovedne.

K tomu patrí aj proaktívne preventívne správanie, preto odporúčame odložiť aj domáce skupinky a pod.

Zatiaľ nevieme, dokedy bude táto situácia trvať, či bude predĺžená, zrušená alebo ešte sprísnená. Ak budeme mať potrebné informácie, budeme vás informovať.

Boh nie je obmedzený časom a priestorom, cirkvi nie je budova a ako kresťania môžeme slúžiť Bohu a ľuďom všade tam, kde sme. Veríme, že aj v tomto čase môžeme byť ako kresťania svetlom, soľou, požehnaním, pomocou – aj príkladným rešpektovaním uvedených obmedzení a súvisiacich pokynov. ■

Štefan Evin (Predseda Rady Cirkvi bratskej)

Požiadajte som nášho kolegu, MUDr. Tomáša Henžela, aby nám niečo povedal k situácii ohľadne koronavírusu, ako lekár-kresťan-kazateľ. (Š. Evin)

Slovákov by sme mohli v týchto dňoch rozdeliť do dvoch skupín – odvážnych a bojazlivých. Prekvapím vás ak poviem, že si želim, aby bolo viac tých bojazlivých?

Prečo?

A) Ak by sa na Slovensku nakazilo koronavírusom toľko ľudí ako sa každoročne nakazí na sezónnu chrípku (1, 6 mil.), zomrie 16 000 – 56 000 starých rodičov, dôchodcov a susedov. Nechcem aby zomreli. S najväčšou pravdepodobnosťou zomrú bez Krista. Oni sa nebudú teraz hľúpe pripájať na naše online bohoslužby s túžbou vypočuť si naše kázne. Nepoznám zbor, pre ktorý by starí ľudia boli cieľovou misijnou skupinou. Musíme ich chrániť. Najlepšie tak, že my mladší a zdravší nikam nevyhnutne chodiť nebudeme. Bojme sa, lebo inak ich nakazíme. B) Po celom svete vidím odvážne facebookové statusy kazateľov, ako z komfortu svojej izolácie nabádajú svoje ovečky nebať sa. Naopak, nech sú ako raní kresťania, ktorí sa starali o zomierajúcich

na mor v Ríme vtedy, keď všetci utekali preč. Pekné, ALE dnes je táto úloha v rukách zdravotníkov. Ak by to tí kazatelia mysleli naozaj vážne, mali by posilať svojich členov do zaostalých regiónov Afriky starať sa o nakazených. Tam zdravotníci nie sú.

Ja nás chcem v tejto fáze pandémie nabádať nie k heroickým aktom odvahy/hlúposti v TESCO. Kristovské sebazaprenie v dnešných dňoch paradoxne znamená najmä zbytočne nebyť v kontakte s ľuďmi – a modliť sa za zdravotníkov.

V nemocniciach, kde pracujem a kde je kresťanov mizerné minimum, vládnu obavy a neistota. Vieme, že reálny počet nakazených je min. 10x väčší než oficiálne počty. Lebo sa netestuje. Lebo ľudia nie sú ochotní zrušiť dovolenku alebo ju následne zamlčať. My v nemocniciach nemáme dostatočný počet zdravotníkov, bezpečné zóny, ochranné pomôcky, či prístroje na ventiláciu kriticky chorých. Prejavme lásku najslabším (starším ľuďom) a najvyťaženejším (zdravotníkom) – bojme sa nakaziť (sa). (Napísané 13. 3. 2020. K tomuto dátumu bolo Slovensku 32 nakazených. V Deň zadania do tlače 16. 3. 2020, 61 nakazených) ■

Tomáš Henžel



Anna Činčuráková Tipulová

Ked' ťa Boh pozve

Ked' ťa Boh pozve cez Jordán,
nesmelo v strachu čakáš čo sa stane,
že azda rozloží pred tebou svoj plán,
hladina vody klesne, ustane...

A On len prosto vraví,
by si šiel....

Ked' ťa Boh volá cez Jordán,
tak skúšaš, či je voda mokrá, studená.
Nevieš, či postaviť sa smelo naň,
vyhrnúť šaty po krk a či po kolená.
Čakáš gesto, zázrak, heslo -
... tajný povel....

A On len vraví: Chod'!
To Jeho zázrak! Iba na to stavil.
Možnosti dve máš: Zháňať chytro dáku loď
rozumom myslieť, by si sa preplavil,
alebo vstúpiť do vody a veriť,
že ukáže ti smer....



SOM RÁD, ŽE DOKÁŽEME PREMÝŠLAŤ SPOLU

V duchu praxe prvotnej cirkvi, skladaním rúk, výpoveďou z Písma a bozkom na čelo biskupi z domova aj z partnerských cirkví v zahraničí do funkcie uviedli novozvoleného biskupa Východného dištriktu **PETRA MIHOČA** (1978). Rodák z Hermanoviec nad Topľou po ordinácii pôsobil ako kaplán v Bardejove a farár v Liptovskom Hrádku-Dovalove. Vďaka desaťročnej službe vo funkcii tajomníka biskupa nie je pre neho služba na dištriktuálnej úrovni úplnou neznámou. Je ženatý, má tri deti. Úrad biskupa bude zastávať v šesťročnom funkčnom období 2020–2026.

Zhovárala sa s ním **IVANA DAMANKOŠOVÁ**

Foto z inštalácie: **DUŠAN MAJERNÍK**, foto rodina: **ARCHÍV MIHOČOVCOV**

Prekvapilo vás, že ste boli zvolený za biskupa?

Áno, bol som prekvapený. Necítim sa však ako víťaz, výsledky beriem s pokorou. Myslím si, že v týchto voľbách nik neprehral, výsledky boli tesné. Čo ma však teší, je skutočnosť, že po mnohých rokoch sme mohli zažiť pokojný priebeh volieb v prvom aj v druhom kole. Bez osočovania v oficiálnych cirkevných peri-

odikách, bez zákulisných hier. V tomto smere zvíťazila cirkev.

Ale zmierili ste sa s víťazstvom...

Mal som inú možnosť? Výsledky som prijal s bázňou, vari to voličom Pán Boh odpustí. (smiech)

Máte z novej funkcie obavy? Ste ďalší mladý biskup, váš predchodca mal tiež v čase

zvolenia tesne po štyridsiatke...

Vždy sú isté obavy, keďže som sa v takejto situácii ešte neocitol. Je to pochopiteľné, na druhej strane, moje desaťročné pôsobenie na biskupskom úrade vo funkcii tajomníka mi trochu pootvorilo brány vnímania služby biskupa. Veľkým darom je pre mňa tím spolupracovníkov, s ktorými som spolupracoval na mnohých

misijných projektoch. V tomto slova zmysle je to iná štartovacia čiara, akú mal môj predchodca. To je pohľad do vnútra úradu. Pohľad do cirkvi prináša radosť z mnohých požehnaných aktivít na úrovni seniorátov a cirkevných zborov.

Na strane druhej mám aj vnútornú obavu o jednotu cirkvi, o hodnoverné a zmysluplné svedectvo. Kladiem si otázku, aké ovocie jej prinesie niekoľkoročný vnútorný cirkevno-politický zápas, v ktorom sa slová stali ostrou zbraňou a nie napomínajúcim a uzdravujúcim nástrojom. Nádej mi vlievajú Kristove slová: *Nech sa vám srdce nestrachuje, verte v Boha a verte vo mňa*. Je to vzácne poznanie, medikament, ktorý premáha ustarostenosť a obavy. Som vďačný, že cirkev drží ruka mimo tohto cirkevno-politického spektra, mimo tejto pomínutelnosti. Do tejto dlane ju chcem vkladať denne v modlitbách.

Ktorú oblasť považujete vo Východnom dištrikte za dob-

re rozbehnutú a kde vidíte výzvy do budúcnosti?

Neviem, či je možné vyzdvihnúť jednu oblasť duchovného života dištriktu. V každej oblasti sa nájdu pozitíva aj problémy, s ktorými je nutné zápasiť. Mnoho požehnaní vidím v cirkevných zboroch, kde sa duchovný pastier vie pastorálne priblížiť k svojim veriacim. Vie sa k nim skloniť, žiť s nimi a vnímať svet ich očami. V takomto prístupe má zvesť evanjelia inú údernosť. No poznám aj obetavých a cirkev milujúcich duchovných, ktorí rozsievajú s vnútorným nasadením, ale akoby na okraji cesty. To sú z duchovného hľadiska ťažko merateľné oblasti misijného života zborov.

Ste jeden z mála evanjelických farárov, ktorý sa nebál vystúpiť na tribúny, na námestie, keď sa protestovalo za slušné Slovensko. Plánujete pokračovať v tejto aktívnej komunikácii smerom k verejnosti aj ako biskup?

Myslím si, že to vyplýva z poslania cirkvi. Ak má byť soľou a svetlom sveta, musí prezentovať hodnoty, ktorým verí. Musí dokázať vyjsť von a ukázať, čo je hodnotné, čo je podstatou evanjelia a o čom by mala dnešná spoločnosť premýšľať. Musíme sa postaviť za hodnoty, ktoré chránia život, ľudskú dôstojnosť, slobodu. Toto je aj moje poslanie. Čo sa týka protestov Za slušné Slovensko, vystúpil som tam z jednoduchého dôvodu. Vnímal som to ako svoju občiansku aj duchovnú zodpovednosť, lebo cirkev má byť nositeľkou hodnôt, ktoré stoja za pravdou, za slušnosťou. Vražda dvoch mladých ľudí spôsobila morálne precitnutie spoločnosti – odhalila svet pokrytectva, nepravdivosti a korupcie. Iniciatíva Za slušné Slovensko dala do pohybu tisíce ľudí. Pre mňa to bol bytostný signál, že spoločnosť ešte dokáže byť hodnotovo citlivá. Smrť totiž nemá posledné slovo a nie je ani riešením nepohodlnej pravdy vo svete. Je tu aj iná moc, ktorá, podobne ako vo



veľkonočné ráno, zjavuje pravdu v novej sile a moci. Otázkou ostáva, či túžbou ľudí na námestiach bola len zmena v spoločnosti, alebo aj ochota meniť samých seba. Lebo iba vtedy začne doba, keď „bude slušnosť v móde“.

Niekedy sa na Slovensku a aj v našej cirkvi vedie diskusia o tom, či sme západ alebo východ. Občas počujeme vyjadrenia o dekadentnom upadnutom západe a o východe, ktorý je vraj kresťanský... Generálny biskup sa 17. novembra v Prešove svojím prehlásením jednoznačne prihlásil k tomu, že Slovensko je západ so všetkými pozitívami a negatívami. Vidíte našu krajinu ako most medzi východom a západom, alebo sme pevnou súčasťou západu?

Záleží na tom, v akom duchu je položená táto otázka. Či tu myslíme na politickú, kultúrnu alebo hodnotovú orientáciu. Je potrebné povedať, že mnohé veci sa po roku 1989 zmenili. Celá transformácia spoločnosti, učenie sa žiť demokratickým spôsobom života, otvorenie hraníc a sloboda myslenia a vyznania – to všetko sú veľké dary demokracie, ktoré sú v západnom svete dlhodobo etablované ako základné pilieře života cirkvi aj spoločnosti. V tomto smere je to príklon k západnému svetu.

V určitých oblastiach sme však ešte nedozreli. Ako hovoril T. G. Masaryk, k demokracii potrebujeme len jednu vec – demokratov. Teda ľudí, ktorí pochopili, že demokracia je sloboda, ale nie svojvôľa. Podobne to vyjadril apoštol Pavol: *všetko je dovolené, ale nie všetko prospešné, všetko je dovolené, ale nie všetko buduje*. To, čo buduje a čo je prospešné, je základná výzva každého demokratického systému. Niektorí však žijú len v duchu prvej časti – všetko je dovolené... vyhraj voľby a môžeš všetko... Ak by bolo viac zodpovednosti za veci verejné pred ľuďmi – a ako kresťania povieme aj viac zodpo-

vednosti pred Bohom – mám nádej, že zápas s korupciou, klientelizmom, zápas o vlastnú tvár by mohol byť úspešnejší.

Ktoré problémy spoločnosti považujete v súčasnosti za najväčšie? Už ste naznačili korupciu a klientelizmus. Čo je ešte problémom slovenskej spoločnosti?

Momentálne vnímam, že najväčším problémom je frustrácia z nevymožiteľnosti práva. Je tu veľmi slabá dôvera obyvateľstva v súdnictvo, dôvera v zákonodarstvo vo všeobecnosti. Ak neplatia pravidlá pre všetkých rovnako a ak ľudia vnímajú, že ten istý zákon na niekoho platí a na iného nie, to, prirodzene, spôsobuje v ľuďoch frustráciu. Tento postoj je možno oprávnený. Problémom však je, že z frustrácie sa rodia ďalšie negatíva ako hnev a radikalizmus. Ich ovocím sú rôzne extrémistické strany v politickom názorovom spektre. Veľmi to ovplyvňuje mladú generáciu, ktorá sa ešte hodnotovo hľadá, snaží sa zorientovať. Otázkou je, či dokáže byť stredná a staršia generácia, ktorá má mladú generáciu viesť, dobrým vzorom a príkladom.

Ako problém sa javí reštrukturalizácia cirkvi. Aký je váš pohľad na túto otázku?

Myslím si, že minimálne na úrovni zborov a seniorátov by malo dôjsť k zjednodušeniu štruktúry. Niektoré veci sa pravdepodobne budú diať aj celkom prirodzene, a to prijatím nového zákona o financovaní cirkví. Od prvého januára 2020 došlo zo strany štátu k zmene legislatívy. Momentálne už štátny transfer nebude postačovať na pokrytie výdavkov spojených so zvýšenou minimálnou mzdou duchovných. Zákon nadobudol platnosť v rozmedzí dvoch mesiacov, takže nebolo možné celý systém nastaviť do detailov. Najmä, ak prijatím nového zákona bolo zrušené ustanovenie vlády SR o tabuľkovom

zaradení duchovných, na základe ktorého im boli vyplácané mzdy.

Keď v roku 1989 padol komunizmus, bola odluka cirkví od štátu jednou z prvých požiadaviek. Dnes, po 30 rokoch, konštatujeme, že nie sme na to pripravení. Kde sa stala chyba?

Za 30 rokov fungovania cirkvi sme boli skôr zameraní do vnútra, riešili sme svoje vnútorné záležitosti a spory v rámci záujmových skupín. Príprava na odluku od štátu nebola prioritou. Vždy sa o nej rozprávalo ako o niečom, čo sa uskutoční v budúcnosti, ale zatiaľ to ešte netreba riešiť. Prišiel 1. január 2020 a táto téma je na stole ako horúci problém.

1. január 2020 ešte nemožno nazvať odlukou...

Nie, nie je to úplná odluka. Ako cirkev však v určitej odluke žijeme už od Nežnej revolúcie. Štát



nijakým spôsobom neprispieva na bohoslužobný život cirkvi, nezasahuje do jeho chodu, nedotuje réžiu ani žiadne kapitálové výdavky. Od roku 1949 štát prispieval len istou čiastkou na platy duchovných. Skutočnosť, že sme tento príspevok v cirkvi aj spoločnosti nazvali mzdou, evokuje, že cirkev žije na úkor štátu. To nie je pravda. Celý chod cirkevných zborov si ich členovia zabezpečujú sami, napr. úhradu energií, opravy kostolov. Štát žiadnym spôsobom tieto veci nespoluфинancuje, ale ani cirkvi do toho nezasahuje. Aj v oblasti právnej sme vo vzťahu k štátu autonómni.

Nový zákon o finančnom zabezpečení cirkví teda nebude pokrývať všetky náklady. Samotné cirkevné zbory sa budú musieť vo väčšej miere spolupodieľať na financovaní...

Samozrejme. V podstate sa vraciame k tomu, čo platilo pred rokom 1918 a aj v medzivojnovom období a bolo zrušené v roku 1949 Zákonom o hospodárskom zabezpečení cirkví štátu, ktorý bol prijatý po nástupe komunistického režimu. Vraciame sa k tomu, čo nám bolo v cirkvi vlastné – k samofinancovaniu. Po prijatí Zákona o hospodárskom zabezpečení cirkví v roku 1949 evanjelickí duchovní v tzv. Piešťanskom manifeste, prorocky predpovedali, že nie je dobré, aby štát zabezpečoval chod cirkví, lebo ľudia sa odnaučia, že je to ich cirkev. Toto proroctvo sa nakoniec aj naplnilo počas 40-ročného fungovania komunistického režimu. Momentálne potrebujeme zmenu – finančné prostriedky, ktoré dostaneme od štátu, nebudú postačovať na pokrytie neustále sa zvyšujúcej hranice minimálnej mzdy. Bude to ťažký a bolestivý proces, ale aj

určité zrkadlo pravdy o duchovnom živote našich cirkevných zborov.

Predpokladám, že naša cirkev nepôjde cestou niektorých menších protestantských cirkví, ktoré principiálne odmietajú príspevok od štátu.

Skutočnosť, že štát prispieva na chod cirkví, vnímam ako určitý druh odmeny za to, že zastáva v spoločnosti dôležité miesto v oblasti školstva a sociálnych, diakonických zariadení. Stará sa o mnohé historicko-kultúrne pamiatky. Štát vníma jej prínos, vrátane hodnotového prínosu. Členovia cirkví sú zároveň aj platcami daní, takže logicky majú morálny nárok na podporu.

Veľkou témou je sťahovanie obyvateľov z vidieka do miest. Naša cirkev má veľa vidieckych cirkevných zborov. Sme svedkami toho, že mnohí sa po presťahovaní z vidieka do mesta už nepriznávajú k cirkvi. Čo by mala cirkev robiť, aby sme týchto ľudí nestrácali?

Je to veľká výzva. Ak na ňu nezareagujeme, určité zbory sa nám vyľudnia a v iných sa ľudia „stratia“. Nevie, či dokážem navrhnúť rýchle riešenie. Problém je oveľa hlbší. Systém v našej cirkvi nám nedovoľuje kedykoľvek aktívne vstupovať do právnej subjektivity cirkevných zborov. Každý zbor má svoje orgány, ktoré rozhodujú o jeho živote. Nie každý zbor musí vnímať problém vysťahovalctva ako prioritu svojej misijnej činnosti. Môžete im navrhnúť rôzne riešenia, napríklad vytvorenie pastorálnych častí, kde by došlo k oživeniu misijnej práce a k hľadaniu anonymných členov cirkví, ale cirkevný zbor sa nemusí stotožniť s vašou predstavou či návrhom a vec je uzavretá. Naš model cirkví je teda postavený trochu inak v porovnaní s inými cirkvami, ktoré misijne a expanzívne zakladajú nové zbory a aj týmto hľadaním reagujú veľmi pružne na spomenutý problém.



Máte z pozície biskupa ambíciu riešiť ho?

Samozrejme. Nápomocné môže byť aj zavedenie elektronického informačného systému, ktorý pomôže získať celocirkevnú databázu všetkých členov cirkvi. Tento systém by nám mal pomôcť poznať fluktuáciu ľudí. Bude však potrebné, aby v cirkevnom zbore, odkiaľ človek odchádza, jeho presun zaznamenali a za-

Tým by sme prácu v mestských zborech zefektívni.

Pár otázok na záver. Na čo sa tešíte pri pohľade na nasledujúcich šesť rokov?

(smiech) Na čo sa teším? Teším sa na spoluprácu. Keď som kandidoval, videl som určitý tím spolupracovníkov pre jednotlivé oblasti, ktoré sa týkajú života dištriktu. Napríklad, v oblasti

biskupov. Aj na základe minulosti a rôznych pnutí, ktoré na poli cirkvi boli, si uvedomujem, že je čas, aby sme sa dokázali v misijných projektoch a celkovom spravovaní cirkvi zjednocovať a takto cirkev v moci Ducha stmelovať.

Ako tieto zmeny prijala vaša rodina?

Dobrá otázka. Manželka to najskôr nevíťala s veľkou radosťou. Žijeme a pracujeme desať rokov na biskupskom úrade, takže vedela, čo všetko agenda biskupa obsahuje. Z časového hľadiska je to náročná služba a určite má vplyv aj na rodinný život. A reakcie detí? Aj sa tešili, aj sa tvárili rozpačito. Sľúbili, že budú mamke pomáhať.

Ako zvyknete oddychovať?

Posledné týždne som príliš neoddychoval. Dokážem zrelaxovať v prírode, na hubách, pri floorbale aj čítaní dobrej knihy. V lete rád sadnem na bicykel, plávam. Najradšej však oddychujem pri rozhovoroch s dobrými priateľmi.

Na záver, vaše pranie či posolstvo?

Prajem si, aby v cirkvi zavládla nová atmosféra, nový spôsob vzájomnej komunikácie, v ktorej dokážeme prežívať pokoj a radosť. Z tejto atmosféry sa môžu rodiť nové kreatívne veci, ktoré budú pritažlivé aj pre ľudí v sekulárnom prostredí. Prajem si, aby sa cirkev stala soľou, otázkou aj výzvou pre ľudí, ktorí žijú okolo nás. Bolo by dobré, keby sme si dokázali určiť, čo sú naše priority. Ján Krstiteľ hovorí o Kristovi: „*On musí rásť a ja sa umenšovať.*“ (J 3, 30) Prijal som to ako svoje vnútorné motto, ale aj motto pre celú cirkev, aby sme si uvedomili, čo je naším poslaním. Ján Krstiteľ to pochopil. Myslím si, že aj my by sme to mali nanovo pochopiť. Keď nás spojí to, čo je Kristovo, tak budeme aj my rásť. Ak nás to nespojí, budeme sa len umenšovať. ■



registrovali ho v meste. Bude to o komunikácii farárov. Zákon o časovej implementácii a praktickom zakomponovaní systému EIS do agendy cirkevných zboren pripravujeme na tohtoročnú synodu.

V minulosti sme vo Východnom dištrikte robili konferenciu, kde sme uvažovali o spôsoboch, ako nájsť ľudí v anonymite mesta. Určite je mojou túžbou do budúcnosti, aby to nezostalo len pri konferencii, ale aby sa zástupcovia mestských zboren stretávali. Aby sme si v rámci určitej platformy nielen vymieňali skúsenosti, ale aj spoločne hľadali účinné spôsoby riešenia tohto problému. V každom jednom meste môže fungovať niečo iné. V spoločnom dialógu treba hľadať spôsoby, možno aj také, ktoré sú už odskúšané a fungujú v zahraničí, v našich partnerských cirkvách.

misie, školstva aj vzdelávania duchovných..., a sme prepojení dobrými vzťahmi. Verím, že z tejto spolupráce sa môže v dištrikte zrodiť niečo nové, aby sme ako cirkev plnili svoje poslanie.

Za posledných 12 rokov sme si zvykli, že trojčlenný zbor biskupov sa v rôznych otázkach často rozdelil v pomere 2:1, 1:2, prípadne 1:1:1. Ako vnímate svojich kolegov?

Veľmi dobre poznám obidvoch bratov biskupov. Sme priatelia, hoci som od nich generáčne mladší. Tak generálny biskup, ako aj biskup Západného dištriktu sú ľudia, ktorí sa pri mnohej službe na pôde evanjelickej cirkvi dokázali ako služobníci, ktorí majú radi Krista aj túto cirkev. Som presvedčený, že dobrá spolupráca je možná i v rámci zboru



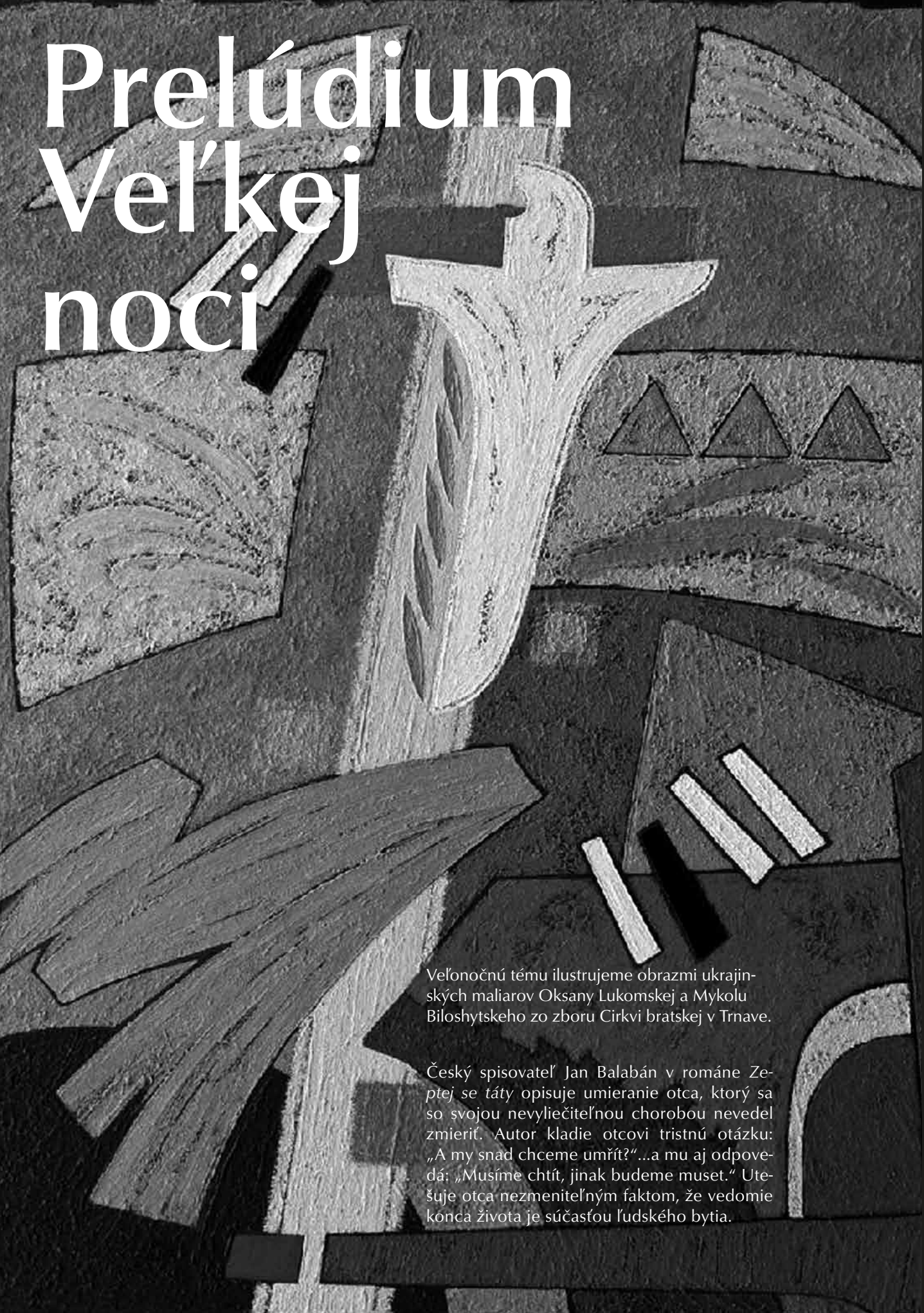
JOSÉ CALVO AGUILAR
Foto: ADRIÁN HUSÁR



EXITTOUR

Ďalšou novou výzvou pre mládežnícku prácu CB Žilina bol počas februára projekt Exittour. Nie že by bol pre nás novou skúsenosťou, už raz sme podobný projekt absolvovali, ale keďže dvakrát nevkrúčiš to tej istej rieke, museli sme sa poriadne pripraviť. V spolupráci s TC Kompas sme v období 28.–31. 1. navštívili viaceré stredné školy v Žiline, vždy každý deň jednu školu. V rámci minimálneho preventívneho programu, ktorý je súčasťou osnov pre stredné školy, sme ponúkli prednášky a semináre pre študentov na témy ako, napríklad, šikana, závislosť, domáce násilie a pod. Prednášali jednak ľudia z nášho zboru (José Calvo Aguilar, Janči Máhrík), jednak lektori z celého Slovenska, ktorých zabezpečilo TC Kompas. Veľkým lákadlom boli dvaja zahraniční raperi, tzv. Social Beingz (jeden Američan, jeden Angličan) ktorí mali vždy počas dňa koncert pre študentov v niektorej školskej telocvični. Tiež sme pripravili množstvo zábavných hier a aktivít, ktoré vyplňovali čas medzi prednáškami. Popri tom sme využili príležitosť, ako sa prihovoriť študentom a viesť s nimi dobré rozhovory na témy, ktoré ich zaujímali. Na záver týždňa sme ich všetkých pozvali do Escape klubu na koncert, súčasťou ktorého bolo aj otvorené evanjelium. S napätím sme čakali, kto z nich príde a či vôbec prídu. Napriek našim obavám bol Escape plne obsadený a vládla tu výborná sponátna atmosféra. Celý týždeň bol náročný, ale zvládli sme to vďaka pomoci mnohých dobrovoľníkov z nášho zboru. Dokonca aj novo zrekonštruovaná budova na Halašovej pre tento projekt poslúžila. Niekoľko večerov sme tu pripravovali večere pre lektorov a organizátorov. Niektoré ženy navarili a ďalšie zasa pripravili iné pohostenie. Zatiaľ ešte v poľných podmienkach, ale hostia boli veľmi tolerantní. Vďaka za krásny a požehnaný týždeň, teraz sa tešíme, čo nového nám prinesie. ■

Prelúdium Veľkej noci



Veľonočnú tému ilustrujeme obrazmi ukrajinských maliarov Oksany Lukomskej a Mykolu Biloshytskeho zo zboru Cirkvi bratskej v Trnave.

Český spisovateľ Jan Balabán v románe *Zepťež se táty* opisuje umieranie otca, ktorý sa so svojou nevyliciteľnou chorobou nevedel zmieriť. Autor kladie otcovi tristnú otázku: „A my snad chceme umřít?“...a mu aj odpovedá: „Musíme chtít, jinak budeme muset.“ Utešuje otca nezmeniteľným faktom, že vedomie konca života je súčasťou ľudského bytia.

ŽIVOT S VEDOMÍM KONCA

ŠTEFAN MARKUŠ (vedec, publicista)



Udalosti, ktoré sa udiali pred posledným príchodom Ježiša do Jeruzalema, boli prelúdiom Veľkej noci (Mt 16, 13–16, 21–23 a Lk 9, 28–36) a boli časovo oddelené 6–8 dňami. Učeníci si ešte neuvedomovali, že trávajú posledné dni s Ježišom. Počas „výjazdu“ do Cézarey Filipovej a po zdolaní hory Hermon si vypočuli Majstrove záverečné lekcie pred prichádzajúcou drámou. Ježiš hovoril o najkomplikovanejšej časti svojho spásneho diela na zemi. Týkali sa jeho utrpenia, obetnej smrti a zmŕtvychvstania. Učeníci boli prekvapení a správy prijímali s nevôľou. Dobrovoľne umierať vo veku 33 rokov?

O smrti neradi hovoríme a nechodíme s potešením na cintoríny. Ani učeníkom sa do krematória nechcelo. Svedčia o tom dva príbehy, ktoré sa udiali tesne pred tragickým koncom Ježišovej misie. Cézarea Filipova a hora Hermon boli poslednými miestami, ktoré Ježiš na zemi s učeníkmi navštívil. Hlavnou myšlienkou rozhovorov bola násilná smrť Božieho Syna – a najmä, čo nastane potom.

Cézarea Filipova bola a dodnes je kúpeľným mestom. Leží pod úpäťm Golanských výšin a vyznačuje sa dvoma raritami. Pramení tam jedna vetva Jordánu a blízko prameňa, turista objaví ruiny pohanského chrámu. Chrám postavili Rimania a zasvätili ho bohu Panovi. V Gréckej mytológii predstavoval patróna polí, pastierov a ich stád. Znázorňovali ho ako človeka s kopytami, bradou, rohmi a ušami kozy. Boh – spodobený ako tvor, ktorý je spolovice človek a spolovice zviera – kentaur. Križiaci na miestach, ktoré Ježiš navštívil, budovali kresťanské pamiatky. V Cézarey Filipovej (dnešný Banjas) sme prekvapení, lebo na mieste, kde Peter vyriekol svoje nezabudnuteľné vyznanie, nestojí nijaká kresťanská katedrála. Zachovali sa iba ruiny rímskeho svätostánku. Turista však tam zažíva fascinujúci zážitok. Fotografuje zrodenie rieky a ruiny pohanského chrámu. Zážitky však vynucujú otázky. Čo sa na tom mieste vlastne udialo? Učeníci si vypočuli Ježišove rozlúčkové slová. Znelo to čudne,

lebo hovoril, že: *musí ísť do Jeruzalema a mnoho vytrpieť..., že musí byť zabitý a tretieho dňa musí byť vzkriesený*. Znepokojoval zrejme dôraz opakovania slova *musí*. Peter na také reči reagoval odmietavo. *Nech ti je Boh milostivý, Pane! To sa ti nesmie stať*. Si živý Boh, chodiaci po zemi, nie si ako ten mŕtvy kentaur Pan v pohanskej svätyni. Ak by si zomrel, čo bude s nami? Ježiš však reagoval kategoricky: *Chod' za mňa, Satan! Si mi na pohoršenie, lebo nemáš na mysli veci Božie, ale ľudské*.

V našej mysli Boh je Bohom preto, lebo je večne prítomný. Boh, ktorý zomiera nemôže byť Bohom. Petrovu úvahu Ježiš odmietol, ale ho nediskvalifikoval. Po šiestich dňoch ho nominoval do tímu pre vrcholový výstup na horu Hermon (Lk 9, 28–36). Pred týždňom bol vyhlásený za spolupracovníka Satana, dostal však šancu na reparát. A tak sa Ježiš a trojica učeníkov vydali z Cézarey Filipovej smerom na vysoký vrch. Zdolanie snehom pokrytej hory Hermon si vyžaduje alpinistický výkon. Prečo sa tam vybrali? Chceli vidieť zimnú prírodu, alebo si zalyžovať? Nemyslíme si.

Príprava na smrť

Ježiš sa pripravuje na svoju najťažšiu úlohu na zemi. Misia záchrany sveta sa chýli k záveru a Ježišovi nasledovníci musia pochopiť, že plán spásy sa uskutoční mučeníckou smrťou Božieho syna. Vyu-

čovanie na Hermone bola prípravou na smrť. Aby budúci apoštoli konečne poznali, že ich Majster je viac ako učiteľ, viac ako prorok a viac ako lekár, na fascinujúcom „turistickom“ výlete odkrýva tajomstvo projektu spasenia. Súčasťou tohto projektu je utrpenie, smrť a definitívne víťazstvo nad smrťou.

V sekulárnom prostredí Cézarey Filipovej a na hore Hermon prebiehalo názorné vyučovanie o budúcnosti. Posluchárňou nebol jeruzalemský chrám či pamätné pohrebné miesta patriarchov. Učebnou pomôckou bol pohanský chrám a zasnežený Hermon. Peter v Cézarey Filipovej ešte neprenikol do mystéria Kristovej misie. Preto bol vybraný do tímu. Pochopí zmysel zástupnej smrti v druhej časti vyučovania na Hermone? Čo sa tam vlastne stalo?

Peter, Jakub a Ján na vrchole hory videli zázrak. Presvedčili sa, že Majster má reálne spojenie s neviditeľným svetom, a to napriek tomu, že chodí v ľudskom tele. Stretli tam nebeských hostí. Praotca Mojžiša a proroka Eliáša. Určite si všimli, že čas v neviditeľnom svete neovplyvňuje biologický život ako v reálnom prostredí na zemi. V nebesiach prestáva plynúť čas. Jeden z nich mal hrob na zemi, ten druhý ani nezomrel, bol vytrhnutý v ohnivej voze priamo do neba. Večnosť však prežívali rovnako. Aby ich Ježiš bol kompatibilný s nebesťanmi, zmenilo sa jeho oblečenie, tvár aj telo. Ježiš sa prispôbil prostrediu, ktoré priniesli nebeskí hostia na zem. Nebeské prostredie, teda nie je prostredím zeme. Učeníci, napriek únave, porozumeli obsahu rozhovoru a boli šokovaní. Veď Ježiš sa s hosťami z neba rozprával o veciach, o ktorých oni nechceli ani počuť. Rozprava bola o smrti a utrpení Božieho Syna v Jeruzaleme. Hostia s Majstrom riešili akúsi hmlistú budúcnosť. Mojžiš a Eliáš rozlišovali pojmy dnes a zajtra. Jestvuje vari kontinuita časov pozemského a nebeského? Má plynutie fyzikálneho času pokračovanie niekde inde? Informácia o budúcnosti a limitného prechodu pozemského času do bezčasového prostredia neba prebudilo učeníkov. Peter vnímal nepríjemnú správu. Smrť Syna živého Boha na zemi je nevyhnutná. Znovu sa zmenil na záchrancu. Nedalo by sa tomu nejako zabrániť? Ten, ktorý prišiel z bezčasnosti do časnosti má zomrieť? Otázka znie nezmyselne. Že človek sa rodí a umiera, je zrozumiteľná správa. Ale večný Boh že má byť pochovaný? To je absolútne mimo ľudského porozumenia. Peter vnímal kritický okamih lúčenia hostí s Ježišom. Vzplanutím mysle dostal geniálny nápad. Situáciu možno zvrátiť. Postavíme na vrchole tri stany. Jeden pre Ježiša, druhý pre Mojžiša, tretí pre Eliáša. Postavíme to okamžite, rýchlo. Pane, zadrž nebeských hostí, nech neodídu. Hostí ubytujeme na Hermone! Na seba nemysleli. Učeníkom postačí holé nebo, to, načo boli zvyknutí. Peter mienil uzemniť nebo. Plánoval presťahovať nebo na zem.

Nebo nepatrí na zem!

Odpoveďou na bláznivý nápad bol mimoriadny prírodný úkaz. Ježiš nekomentoval stavebné nadšenie učeníkov. Zasiahol jeho Otec prostredníctvom náhlej atmosférickej poruchy. Boh odpovedal na ukončenie zázraku iným zázrakom. Klimatickou zmenou. Časť zjaveného neba a ich obyvateľov zakryl hustým oblakom. Jednoduché posolstvo: „Nebo nepatrí na zem!“ Boží svet nemožno uzemniť. Raj sa na porušenú planétu už nikdy nevráti. Ľudským údelom je žiť s vedomím, že z neba sme boli vykázani. Zvestou nádeje však je, že jestvuje oblak, za ktorým existuje niečo podstatne odlišné a prekvapujúce. A posolstvo hovorí, že jestvuje možnosť prechodu za ten oblak. Ježiš z Nazareta im to pred chvíľou predviedol. Jestvuje perspektíva úžasnej budúcnosti. Existuje nesmrteľnosť. Peter, Jakub a Ján – očití svedkovia zvláštného javu, sa stávajú zvestovateľmi tohto posolstva. Ľudský život zostáva so všetkými jeho problémami pred hustým mrakom. Jestvuje však reál-

Zajatie





Ukrižovanie

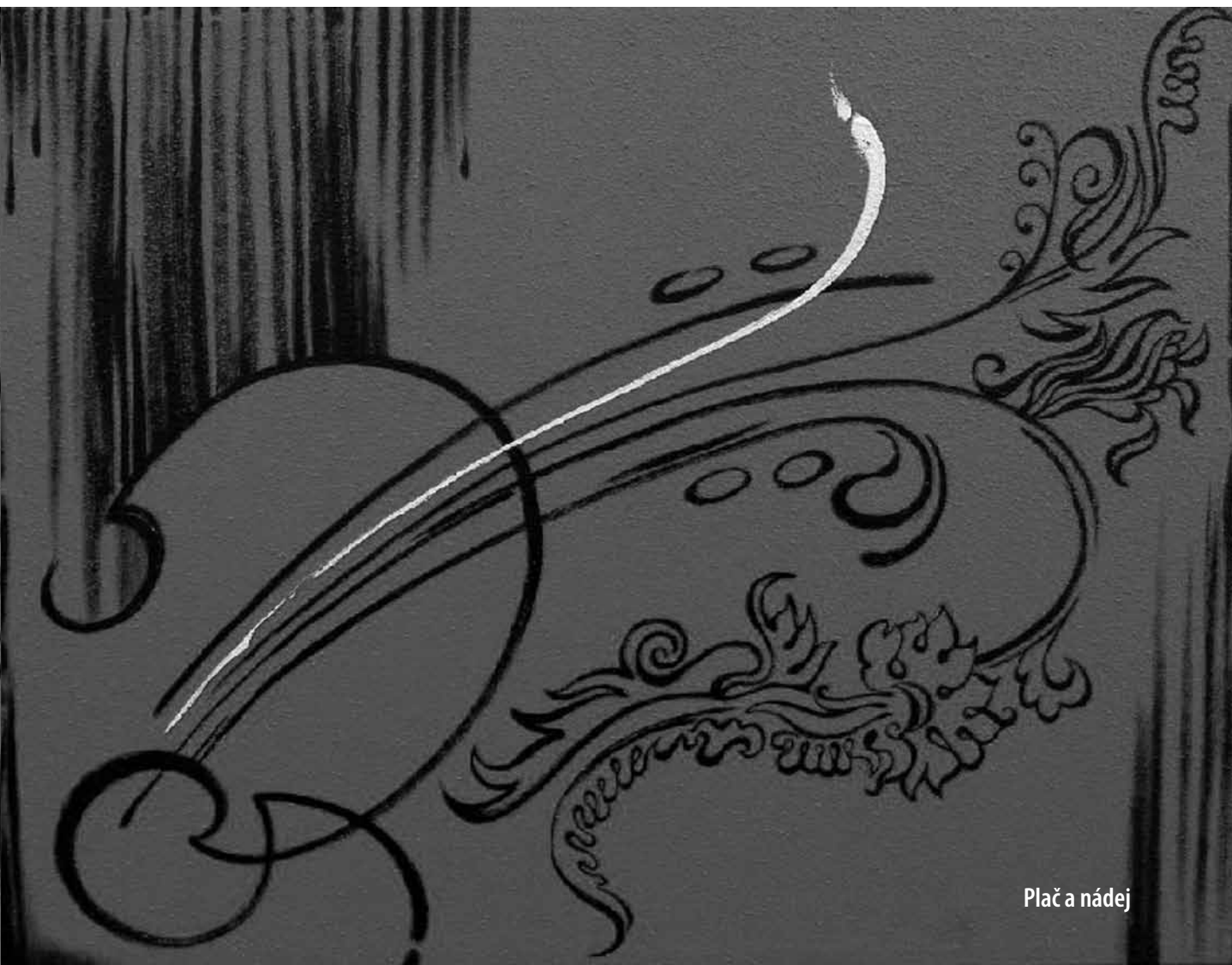
ny prienik. Nebo nie je ilúzia. Zámerom Božieho Syna je umožniť nám všetkým tento prechod. Smrť je bránou do zmenenej podoby života. Záhada tohto prechodu je ukrytá v Ježišom utrpení, smrti a zmŕtvychvstaní. Ak má mať život pokračovanie, nesmie sa ukotviť na zemi. Za oblak možno preniknúť iba odchodom z dočasnosti.

Smrť je realita

Smrť je pre väčšinu nás niečím, čo sa stáva len starým a veľmi chorým. Smrť, akoby sa netýkala zdravých a silných. Táto mystifikácia sa nevratným plynutím času však zmazáva. Smrť je realita a umierajú aj deti so zhubnou leukémiou. Predstava, že hodinky na rukách sa niekedy zastavia, sa zosilňuje vekom a z príbehu znie odkaz, že zem nie je našim trvalým bydliskom. Vedomie, že existuje koniec, nás však neprestáva znepokojovať.

Rád sa vraciam ku knihám Tony Campola. Bol úspešným vysokoškolským misionárom na univer-

zitách sveta. V jednej svojej knihe opisuje reakciu poslucháča na prednáške o realite smrti. Študent ho presviedčal, že na smrť nemyslí a že ani očakávaný koniec života neovplyvňuje jeho dnešok. Iná študentka sa odvážila oponovať. Opísala svoju skúsenosť na koncerte. Počas hry umelca sa zasekla jedna klapka na organe a nepríjemne vnímala nepríslušný tón. Hovorila, že spočiatku si to nevšimla, po čase však – a najmä pri obľúbených častiach skladby – cudzí tón ju čoraz viac vyrušoval. Nakoniec nebola vôbec schopná vnímať hudbu. Koncert sa pokazil. Povedala, že realita vedomia smrti podobne ovplyvňuje náš život. Ak sa s tým nevyrovnáme – život sa pokazí – ako ten koncert. Je pravda, že vedomie konca nás nezaujíma. Možno preto, lebo nás premáha vedomie, že smrť nemá riešenie. Preto sa usilujeme žiť s neriešiteľnými problémami. Pán Ježiš na Hermone prezentoval pred očami učeníkov riešenie neriešiteľného ľudského problému. Ukazoval na reálnu možnosť



Plač a nádej

prechodu za oblak, kde život pokračuje. Ovplynvil ten zážitok učeníkov?

Vyjadрили túžbu zostať trvalo na vysokom vrchu a dostali drastickú odpoveď. Zázrak zmizol. Hostia odišli, učeníci cítili opäť chlad a tvrdý sneh pod nohami. Veľmi nepohostinné prostredie. Zostal s nimi však Ježiš. Zapamätali si slová, ktoré zazneli spoza oblaku: *Toto je môj vyvolený Syn, jeho počúvajte*. Znel ako povel k zostupu z hory. Poslúchli a už neprotestovali. Pochopili. Odchod z dočasnosti je nevyhnutný. Táto realita nebola dôležitá pre Ježiša, veď pred ich očami dokázal, že je schopný premeny, že patrí medzi nebesťanov aj bez fyzickej smrti. Golgotská obeta však hovorí o našej budúcnosti. Ten spoločný návrat do doliny je dôležitý pre nás. Ježiš nemusel zomrieť pre seba samého, ale pre nás! Taký bol zmysel návratu do doliny. Návrat do reality je pre mnohých prebudením z krásneho sna, je to však jediný svet, v ktorom dokážeme zmysluplne žiť v nádeji pre zajtrajšok.

Úžasnou správou je, že je to návrat s Ježišom. Nie s Mojžišom ani s Eliášom, ktorí patria do minulosti. Skrze Zákon a skrze prorokov nie je záchrana. Spasenie je v tajomnej obeti Ježiša Krista. Evanjelista Marek k príbehu pridáva (Mk 9, 10), že pri návrate z vrchu učeníci riešili otázku, že čo je to „*vstať z mŕtvych*?“ Problém vystriedal problém. Bol to však v poznaní posun vpred.

Na akom stupni poznania stojíme my? Utrpenie, smrť a víťazstvo nad smrťou nesmieme strácať zo zreteľa. Udalosti, ktoré sa udiali neskôr v Jeruzaleme, nám hovoria o završenom diele Mesiáša. Učeníci sa menili podľa toho, ako narastalo ich porozumenie následných zážitkov s Kristom. Aké porozumenie? No porozumenie toho, že Ježiš prišiel z neba vyplatiť nevyplaciteľný účet nesolventných. V Cézarey Filipovej a na Hermone neriešil svoj problém, ale náš. Vyriešil aj tvoj? Otázka čaká na odpoveď. ■

www.scriptureunion.sk
Scripture Union
Slovakia

2%

Jednorázová
podpora:

- detské kluby
- vyučovanie
- Biblické
vzdelávanie



Prečo sa búrka národy a ľudia vymýšľajú da-
romnosti? pýta sa žalmista v druhom Žalme. Túto otázku si kladieme
asi často aj my sami, keď sa pozeráme na svet okolo nás. Stále žijeme vo
svete, ktorý je porušený a veľmi potrebuje počuť správu evanjelia. A to
je poverenie, ktoré sme dostali so všetkými kresťanmi rovnaké.

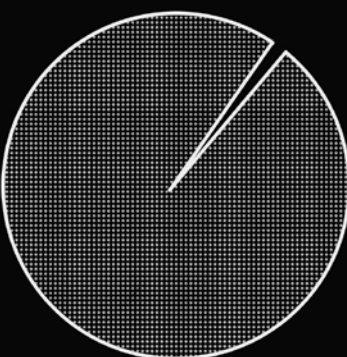
V tomto pokračujeme aj naďalej. Prostredníctvom klubov, seminá-
rov, skupinového aj individuálneho biblického štúdia a publikovaním
materiálov pre pracovníkov s deťmi. Viacerí z vás dostávajú naše správy
aj z platformy pracujemsdetmi.sk, kde informujeme viac o aktivitách,
ktoré organizujú rôzne kresťanské organi-
zácie pre pracovníkov s deťmi a o nových
materiáloch, ktoré sa dajú kúpiť alebo
stiahnuť. Ak si prajete dostávať aj takéto
informácie, prihláste sa k odberu noviniek
na adrese pracujemsdetmi@gmail.com.

V Scripture Union Slovakia naďalej
pôsobíme medzi deťmi aj rodičmi na
viacerých kluboch a prostredníctvom
vyučovania Náboženstva v CZŠ Narnia.
V súčasnosti pripravujeme materiál pre
domáce štúdium Biblie, ktoré vás preve-
die evanjeliom podľa Marka pomocou
otázok s obrázkami. Ďalej pridávame naše
staršie osvedčené aj nové materiály na
stiahnutie do novej online knižnice: kni-
znica pracujemsdetmi.sk/sk. Veríme, že
spoločnými silami vytvoríme zdroj inšpi-
rací pre mnohých pracovníkov s deťmi na
Slovensku. O nových aktivitách a poduja-
tiach sa dozviete tu: www.pracujemsdetmi.sk/podujatia.

Ako všetky podobné organizácie sme zá-
vislí od Božej milosti a vašej priazne, ktorá
nám pomáha fungovať a slúžiť už 29 ro-
kov. Hľadáme viac spôsobov, ako finan-
covať našu službu. Vopred vám ďakujeme.

**Tlačivá na poukázanie 2% nájdte
na:** rozhodni.sk/poukazatel/tlaciva-na-poukazanie-2-z-dane. **Údaje organizá-
cie:** Scripture Union Slovakia, občianske
združenie, Legionárska 4/4404, 811 07
Bratislava, IČO: 17333636

Jednorázové alebo pravidelné príspevy
môžete posilať aj cez darcovský portál
www.dakujeme.sk.



www.pracujemsdetmi.sk

- networking
- knižnica
- vzdelávanie

Pravidelná
podpora
cez portál:



dakujeme.sk/843

Kreatívny fundraising:

Objednajte si školenie
vizuálneho myslenia
pre vašu
firmu.



Použité foto sú z workshopu o Vizuálnom jazyku pri práci s deťmi



Blog

Na blogu sme v januári uverejňovali rozhovory s rečníkmi, ktorí viedli semináre na konferencii KDS 2019. Mohli ste si prečítať rozhovor s Dávidom Spodniakom o spolupráci cirkví s kresťanskými organizáciami, s Dominikou Szentiványi o vytváraní priestoru na detských bohoslužbach, kde sa deti budú cítiť ako doma, s Natáliou Luptákovou o dôležitosti venovania pozornosti tomu, ako nemenné evanjelium súčasným deťom komunikujeme, s Michalom Fraňom o tom, ako detskú pozornosť získať a nepustiť a s Leou Laurovičovou o tom, že deti potrebujú rozumieť, akým spôsobom kresťanstvo ponúka odpovede na otázky dnešného sveta.

Podujatia

Pod hlavičkou s názvom Podujatia ste mohli v januári nájsť dve pozvania na lokálne konferencie a workshopy.

Prvá bola v Novom meste nad Váhom

a ide o oblastnú konferenciu „Kreativita“, ktorú organizuje Detská misia. Veríme, že sa k vám informácie o tejto konferencii dostali načas, keďže prihlásiť sa už nedá, no ak ste to predsa len nestihli, veríme, že najbližšie podujatia, ktoré by vás mohli zaujať na našom webe, nájdete načas.

Druhá pozvánka je pre pracovníkov s deťmi z Bratislavy a okolia. Z iniciatívy, ktorá vznikla na konferencii KDS prišiel nápad zorganizovať spoločný workshop zameraný na Vizuálny jazyk v službe deťom. Ak vás táto téma zaujíma, viac informácií nájdete tu. Ak sami organizujete nejaké podujatie, alebo o nejakom viete a nenašli ste ho na našom webe, prosím dajte nám o ňom vedieť. Radi budeme informácie o ňom šíriť ďalej.

Objavy na internete, ktoré stoja za zmienku

Audiokniha *Poklady pod snehom*

Pamätáte si na vynikajúcu detskú klasiku z prostredia švajčiarskych hôr o láske a odpustení *Poklady pod snehom*? Táto kniha sa v slovenčine už prakticky nedá zohnať, no existuje aj jej audioverzia, ktorú niektorí z vás možno dôverne poznajú a iní ani nevedeli, že existuje. Nám sa podarilo zistiť, že táto audiokniha je aj zdigitalizovaná a je zadarmo prístupná na tomto linku. Veľmi nás to potešilo, tak veríme, že to poteší aj vás.

V sobotu sme sa v Bratislave stretli na prvom workshope pod záštitou platformy Pracujem s deťmi. Rozprávali sme sa o Vizuálnom jazyku pri práci s deťmi. Prezentovali sme rôzne (často veľmi jednoduché) spôsoby ako si vyrobiť vizuálne pomôcky, ktoré môžu deti rýchlejšie vtiahnuť do príbehu, ktorý im rozprávame.

Podobné workshopy na rôzne témy by sme radi organizovali po celom Slovensku. Ak by ste o niečo podobné mali záujem, ozvite sa nám tiež.

Lea Laurovičová



CIRKEV BRATSKÁ V 20. A 21. STOROČÍ

KALENDÁRIUM VIII

(Obdobie po novembri 1989)

Zákonom č. 16/1990 Z. z. bol zrušený dozor štátu nad cirkvami.

Zákonom č. 308/1991 Z. z. bola 1. 9. 1991 zaregistrovaná Cirkev bratská ako cirkev pôsobiaca na území Slovenskej a Českej republiky.

Na začiatku 90-tych rokov sa po zmene spoločensko-politickej situácie viedla v Cirkvi bratskej diskusia o forme cirkevnej správy. Súviselo to aj s politickým procesom, ktorý viedol k rozdeleniu Československa.

23. 5. 1992 Spoločná konferencia prijala novú Ústavu Cirkvi bratskej, ktorá zaviedla symetrický model cirkevnej správy. Na Slovensku so slovenskou Radou (7 členná) a slovenskou Konferenciou, v Čechách s českou Radou a českou Konferenciou. Najvyšším orgánom bola *Celocirkevná konferencia* (zvolávaná raz za dva roky), ktorá poverovala koordinátnou a výkonnou právomocou *Ústrednú radu*. Zbory Cirkvi bratskej sa stali samostatnými právnymi subjektmi s právnou subjektivitou odvodenou od registrácie Cirkvi bratskej.

Uzavretie manželstva pred orgánom cirkvi sa zrovnoprávnilo s uzavretím manželstva pred orgánom štátu, čo začala využívať aj Cirkev bratská, hoci o to neusilovala.

1. 1. 1993 Rozdelenie Československa

Po rozdelení Československa bola 15. 5. 1993 prijatá novelizovaná Ústava Cirkvi bratskej a na jej základe *Dohoda Cirkve bratskej v Českej republike a Cirkvi bratskej v Slovenskej republike o vzájomnej spolupráci*. Bola zrušená Ústredná rada; zostali dve republikové Rady, dve republikové Konferencie a *Spoločná konferencia* (raz za dva roky).

Cirkev bratská sa aktívne ujala **sociálnej práce**. Veľkou pomocou bola praktická, metodická a finančná podpora Nemeckého zväzu Slobodných evanjelických cirkví (Bund FeG) a Bethanien Solingen. 3. 11. 1990 bolo založené Diakonické združenie Betánia o. z., pretransformované od 1. 1. 2011 na Diakonické združenie Betánia, účelové zariadenie CB.

Pri svojej malosti CB postupne sprevádzkovala:

22. 11. 1991 Dom Betánia v Senci – zariadenie chráneného bývania a domov sociálnych služieb pre dospelých ľudí s mentálnym postihnutím, od 1. 11. 2003 pretransformovaná na Betánia Senec, n.o.

23. 11. 1994 Aktivačné geriatrické centrum v Bratislave a neskôr Domáca opatrovateľská služba, od 13. 10. 2003 pretransformovaná na Betánia Bratislava, n. o.

13. 5. 2000 Opatrovateľské a ošetrovateľské centrum pre seniorov v Kalinove; od 1. 11. 2003 pretransformovaná na Betánia Kalinovo, n. o. a od 1. 1. 2013 na Betánia v Kalinove n. o.

Cirkev bratská začala využívať možnosť vyučovať náboženstvo na základných školách. Pre malý počet žiakov z cirkvi v triedach to bolo možné iba v niekoľkých školách. Rodičom sa odporúčalo, aby svoje deti zapísali buď na etickú výchovu alebo na náboženstvo inej protestantskej cirkvi.

28. 1. 1993 Cirkev bratská (spolu s Bratskou jednotou baptistov, Evanjelickou cirkvou metodistickou a Apoštolskou cirkvou) založili *Združenie evanjelických cirkví*. Toto združenie v spolupráci s univerzitou zriadilo 21. 5. 1993 *Katedru teológie a katechetiky* Pedagogickej fakulty UMB v Banskej Bystrici (najprv pod názvom *Teologicko – misijný seminár*, od roku 1995 do 2011 pod názvom *Katedra evanjelikálnej teológie a misie*).

1. 9. 1991 Cirkev bratská zriadila prvú cirkevnú *Základnú školu Kristíny Royovej* v Trenčíne, od 1. 2. 1994 zriaďovateľstvo prešlo na Združenie evanjelických cirkví. Súčasťou školy bola neskôr aj integrovaná materská škola a základná umelecká škola. Zrušená bola k 31.8.2006.

1. 9. 1994 Zbor v Bratislave – Petržalke, zriadil alternatívnu cirkevnú základnú školu *Školu budúcnosti – School of Tomorrow*; od 5. 5. 1997 zriaďovateľstvo prešlo na Cirkev bratskú; 1. 9. 2004 bola premenovaná na *Cirkevnú základnú školu – Narnia*; od 1. 1. 2015 zriaďovateľstvo prešlo na Združenie škôl C.S. Lewisa, ú. z. zboru v Bratislave – Cukrová (zriadené 1. 9. 2014, registrované 8. 9. 2014).

13. 11. 2002 Cirkev bratská zriadila v Leviciach účelové zariadenie *Kontakt – Mládežnícke centrum*; od 1. 1. 2018 zriaďovateľstvo prešlo na zbor v Leviciach.

1. 9. 2004 Cirkev bratská zriadila *Bilingválne gymnázium C. S. Lewisa* v Bratislave; od 1. 1. 2015 zriaďovateľstvo prešlo na Združenie škôl C.S. Lewisa, ú. z. zboru Bratislava – Cukrová.

V roku 2005 zbor v Hermanovciach zriadil *Táborské Opál*.

1. 9. 2006 zbor v Banskej Bystrici zriadil *Základnú školu Narnia*.

1. 6. 2010 bola zaregistrovaná *Únia detí a mládeže o. z.*, ktorá je rozšírením práce pôvodného odboru Rady CB pre deti a mládež. ■

Spracoval Štefan Evin (Zoznam použitej a študijnej literatúry je k dispozícii v redakcii.)

HISTORICKÝ KONTEXT

Dnešné rozprávanie sa začína ešte v čase pred narodením našej hrdinky. K dozvukom I. svetovej vojny patrili aj výčiny maďarských boľševikov na južnom Slovensku. Sformovanie československej armády a (oprávnene) veľkorysá Trianonská mierová zmluva zo 4. 6. 1920 však definitívne vytvorili poriadok, v ktorom mohol československý národ zažívať svoje zlaté časy. Pritom, myšlienka o jednom spoločnom národe bola, okrem iného, aj pragmatickou obhajobou postavenie Slovákov ako štátotvorného národa – keďže v Československu bolo v skutočnosti viac Nemcov než Slovákov. Na druhej strane, neblahým dôsledkom takéhoto nazerania sa stalo upretie autonómneho postavenia nášho národa, ako to pôvodne mal presadzovať aj T. G. Masaryk na základe svojho podpisu pod Pittsburskou dohodou. Problém vzťahu dvoch tak blízkych národov sa v živote Dariny Bancíkovej ešte opakoval vo vykonštruovaných prípadoch buržoázneho nacionalizmu (50. roky), v druhej polovici 60. rokov (zákon o federácii v októbri 1968) a nakoniec začiatkom 90. rokov (vznik SR a ČR). Ďalším leitmotívom tej doby bola činnosť komunistov pred, počas a po budovaní komunizmu. Medzi komunistami bolo od počiatku prítomné násilie, účelový vzťah k pravde a bezcharakterný pragmatizmus, no komunizmus bol aj v mnohých individuálnych prípadoch prirodzeným dôsledkom hľadania východiska z neutešenej sociálnej situácie a pocitu nespravodlivosti. Ako sme videli na výsledkoch ostatných parlamentných volieb, myšlienkový i stranický komunisti z našej politiky dodnes nevymizli. Rovnako prítomný je často aj náš spôsob uvažovania, správania sa a materializmus v našich dušiach, ktorého korene sú ešte hlbšie. Nie je to nič chválytebné. ■

PRVÁ EVANJELICKÁ FARÁRKA (Darina Bancíková)



Prvá slovenská evanjelická farárka sa narodila v období medzi dvoma svetovými vojnami. Bol už večer a v kalendári sa písal posledný deň týždňa, mesiaca a roka 1922. Už toto narodenie je tak trochu zázrakom. Tri roky pred ním v Kokave nad Rimavicou dali postaviť tri šibenice: jej (budúcej) matke, krstnej matke a starému otcovi, ktorý v tomto mestečku pôsobil ako evanjelický farár. Postavili ich komunisti. Našťastie všetkých troch ukryli dobrí ľudia až dokým nebezpečenstvo nepominulo. Po piatich rokoch detstva, ktoré prežila v Kokave, sa jej novým domovom stali mestá Martin, Žilina a Púchov. V čase 2. svetovej vojny navštevovala Evanjelickú bohosloveckú fakultu v Bratislave – školu pre budú-

cich farárov a učiteľov náboženstva. V tomto období taktiež pomáhala ukrývať prenasledovaných Židov – boli to práve Židia, ktorí kedysi, ešte pred narodením Dariny Bancíkovej, pomohli rodine jej matky v ohrození života, a teraz zas Bancíkovci pomohli zachrániť životy príslušníkov tohto národa.

Keďže po ukončení Bancíkovej štúdia v evanjelickej cirkvi ešte neboli žiadne farárky, jej ďalšie kroky viedli do Banskej Bystrice (kde bola učiteľkou náboženstva) a Liptovského Mikuláša. Tam sa popri vyučovaní detí venovala aj práci v evanjelickom vydavateľstve Tranoscius. V tomto období jej života nepochybne najviac zažiarilo leto roku 1951, ktoré sa stalo pamätným nielen pre Darinu Bancíkovú, ale i celú ECAV na Slovensku. Počas slávnosti ordinácie nových farárov sa Darina Bancíková stala prvou ženou, ktorá v nej mala právo pôsobiť ako kapláňka a následne farárka.

Po kaplánovaní v Liptovskom Mikuláši, prešla do Starej Turej a potom do Lučenca. Jej prvým pôsobením v úlohe farárky bola obec Horné Saliby. Bancíková sa tu musela vysporiadať s jazykovou prekážkou, keďže mnohí veriaci boli maďarskej národnosti. Prvá farárka sa však dobre dokázala postarať aj o týchto bratov a sestry. Aby im mohla preukázať službu slova, učila sa naspamäť celé kázne v maďarčine, a tak nielen týmto evanjelikom, ale i celej cirkvi dokázala, že i ženy vedia byť dobrými farárkami. Najťažšia skúška však na prvú farárku stále len čakala. Opäť akoby sa ohlásila ozvena dávneho príbehu, keď jej matka bola v ohrození života – opäť tu boli komunisti a tentokrát už mali moc vo svojich rukách. Darinu Bancíkovú nespravodlivo odsúdili na rok väzenia a 5 rokov zákazu činnosti. Za mrežami sa podlomilo zdravie božej služobníčky, nie však jej viera. Veľmi jej pri tom pomáhala modlitba ako o tom aj napísala: „Vo väzení oceňuje veriaci človek modlitbu, v nej mi Pán Boh dával silu všetko vydržať i obstať. Jemu patrí za to chvála a moja hlboká vďaka, že ma vypočul.“ Darina Bancíková tak odolala všetkým nástrahám a kliesnila cestu pre ďalšie ženy – farárky, ktoré i dnes požehnane pôsobia v evanjelickej cirkvi. Na sklonku života, keď už komunisti prišli o svoju moc, mohla s radosťou vyznať: „Celý môj život – to prejav nekonečnej milosti Božej!“ ■

ZODPOVEDNOSŤ ZA DAR ŽIVOTA



PAVOL BOMBA, (Kazateľ CB Kalinovo)

Píšem tieto riadky v čase, keď pandémie koronavírusu v Európe vrcholí a stáva sa prostriedkom strachu, neistoty, informačného napätia, ale aj katastrofického adrenalínu či odvádzania pozornosti od iných vecí. Keď ich čitatelia Dialógu budú čítať, možno už bude všetko inak, možno sa vývoj zlepší, možno zhorší, možno aj ja budem nakazený alebo na večnosti. Napriek dôvere v Božiu moc a ochranu, nie sme automaticky vyňatí z bolesti a pohrôm ľudstva, na ktorých sa všetci svojím spôsobom podieľame.

Situácie, akou je táto, sa pre nás stávajú nielen dôvodom k účinným fyzickým protiopatreniam, ale sú aj príležitosťou k pozastaveniu sa nad hlbšími otázkami, k skúmaniu ciest, ktorými sa uberáme.

Rozmýšľam o zodpovednosti za dar života. Veľakrát som sa v minulosti správal nezodpovedne a nechcem to ničím ospravedlňovať. Lenže o čom zodpovednosť je? Ako ju správne chápať a uplatňovať? Pod vplyvom formálnej etiky máme sklón myslieť si, že spočíva najmä v úsilí o morálnu bezúhonnosť, pričom kresťanské normy a svedomie vnútorné ukotvenie hodnôt a priorít, ktoré zodpovednosť určujú, podľa mňa, podstatne. O týchto hodnotách a prioritách nemusí škrupulantne vypovedať život človeka, dokonca ani keď si ich precízne uvedomuje. Nejedni veriaci, s ukážkovou morálkou a hodnotovou prezentáciou navonok, má priority a hodnoty usporiadané, či skôr rozhádzané a popletené tak, že o reálnej zodpovednosti za svoj život ťažko hovoriť.

Preto je zásadne dôležité vedieť, ako rozumieme zodpovednosti za vlastný život. Ak zodpovednosť niekto vzťahuje predovšetkým na zachovávanie Božích nariadení a čistej viery, napríklad, s odvolaním sa na Mk 10, 20, 2Tm 4, 7 ap., smerodajné v jeho živote bude to, aby spoľahlivo dbal na Božie pravidlá a vierouku. Niektorí iní životnú zodpovednosť odvodzuje z novozmluvných výziev – zvestovať evanjelium a z poznania, že spasenie je jedine v Kristovi (Mk 16, 15, Mt 24, 24, Sk 4, 12). A potom sa trápi o milióny ľudí, ktorým nie je dostupné evanjelium, lebo po smrti údajne idú do pekla. A zase ďalší prežíva najväčšiu zodpovednosť za domácich viery (G 6, 10, 1Tm 5, 8), teda okruh najbližších, čo zase mení a zužuje pohľad na zodpovednosť.

Zodpovednosť, danú hodnotami a prioritami, osobitne zvýrazňuje hľadisko časových možností

života pre Boha. Otvorí to teologicky citlivú, no závažnú otázku, či sa možno spoliehať na nejaké štádium po smrti, v ktorom by bola možná dodatočná náprava človeka tak, aby pri konečnom Božom súde obstál. Nechcem to teraz podrobne analyzovať a riešiť. Každopádne neberiem na ľahkú váhu ani ťažké vyjadrenie apoštola Pavla, keď hovorí o krajnej záchrane človeka, akoby len cez oheň, takpovediac cez posledné (?) očistenie (1K 3, 13–15). Poznamenajme azda, že určité závery nám bráni vysloviť iba logika a racionálne myslenie.

Predsa však, veľkosť, účel a jadro Božej zachraňujúcej aktivity smerom k človeku, ktorá vyvrcholila v jeho obeti, mi poskytuje dosť dôvodov nepochybovať o tom, že pozemský život je zásadný priestor a jediný čas k tomu, aby jednotlivец poznal Boha a opätovoľ jeho lásku. Aby poznal, že smrť v takomto prípade je okamihom, v ktorom sa dostáva do nezvratnej situácie. Novozmluvní autori a Ježiš to naznačujú na mnohých miestach: *Hľa, teraz je príhodný čas, teraz je deň spásy* (2K 6, 2); *Dnes, keď počujete jeho hlas, nezatvrdzujte svoje srdcia* (Žd 4, 7); *„Bdejte, lebo nevíete, v ktorý deň príde váš Pán* (Mt 24, 42) atď.

Ale rozhodujúce nie je to, či máme dogmaticky správny postoj, ani to, či je najbližšie k skutočnosti, ktorá nás beztak presahuje. Dôležitejšie je niečo iné. Ak by pozemský život nebol jedinou, definitívnou dobou pre urobenie toho, čo je zásadné, potom by sa zodpovednosť človeka za život vyprázdňovala vo svojej podstate a zostávala by iba morálnym imperatívom humanizmu, kultúry, náboženstva. Možnosť dodatočnej nápravy človeka teda nie je v prvom rade otázkou viery alebo uznania, ale podstatou samotného problému.

Ďakujeme nášmu milujúcemu Bohu-Otcovi za každú pridanú hodinu nášho života a naplňajme ju tým, čo ho najviac poteší. ■

Rubriku Misia redakčne pripravuje
JURAJ INSTITORIS v spolupráci s VLADIMÍROU VRAJOVOU.



Jozef s manželkou

JOZEF ŠIMEK sa už takmer tridsať rokov venuje práci s dospelými a mladými ľuďmi. Vystriedal viacero civilných zamestnaní, v rokoch 2014 – 2018 pôsobil v Dolnom Kubíne ako viceprimátor, po skončení funkčného obdobia prijal pozíciu predsedu Spoločenstva evanjelickej mládeže (SEM). Rozprávala sa s ním VLADIMÍRA VRAJOVÁ.

VYŠŠÍ CIEĽ

Foto: Archív SEM a J. ŠIMEKA

Začnime tým, ako si sa dostal ku práci s dospelými a mladými ľuďmi.

Radšej začnem tým, ako som sa dostal k Pánovi, pretože moje svedectvo a následná služba sú úzko prepojené. Pochádzam z neveriacej rodiny, ktorá ma nijakým spôsobom nevedla k Bohu. Keď som bol na strednej škole, mládežníci z miestneho evanjelického zboru zakladali kresťanskú kapelu. Môj kamarát, ktorý bol súčasťou tejto skupiny, ma oslovil, či by som sa k nim nechcel pridať ako gitarista. Týmto spôsobom som začal budovať vzťahy so skupinkou kresťanov a Pán Boh mi prostredníctvom nich začal zjavovať svoj charakter. Slová piesní som nerozumel, spievali sme len o Bohu a pre mňa, ako chalana zo sveta, to boli nezmysly. Na druhej strane som sa medzi

kresťanmi cítil dobre, preto som sa medzi nich pravidelne vracal. Mojou zodpovednosťou pred každou skúškou bolo rozloženie aparatury a nástrojov. Ostatní sa vtedy vzdialili a nechali ma samého. Dnes viem, že sa išli modliť a nechceli ma odradiť alebo pohoršiť. Na skúškach kapely som sa zamiloval do svojej budúcej manželky, takže to bola pre mňa ďalšia motivácia, prečo zostať v skupine. Dodnes úsmevne poviem, že gitara a Olinka sú dôvody, prečo som uveril. Olinka mi raz na Vianoce darovala Bibliu, začal som ju čítať, Božie slovo ma premieňalo, spasenie som prijal ako sedemnásťročný. Hneď po tom som vstúpil do služby s mládežou. Mojou túžbou bolo, aby si Pán k sebe mohol prostredníctvom vzťahov pritiahnúť ďalších ľudí tak, ako si pritiahol mňa.

Potom si sa zapojil do služby v rámci SEMe...

Áno, niekedy v tom období začalo vznikať SEM, tak som neváhal a zapojil som sa do rôznych akcií ako dobrovoľník. Po skončení strednej školy (som vyučený maliar) sme sa s Olinkou rozhodli, že pôjdeme študovať teológiu a budeme slúžiť ako „farárovci“. Teológiu sme vyštudovali, ale nakoniec sme sa rozhodli, že do služby nevstúpime. Vnímali sme, že Božie miesto pre nás je v službe mladým a že široký záber farskej služby by sme neuniesli. Čiže aj moje povolanie do služby v SEMe v sebe zahŕňalo určitý proces. Začínal som ako dobrovoľník, potom som bol vedúcim oblastného centra, tajomníkom, dnes som predsedom. Pomedzi to som bol nútený – z dôvodu finančnej krízy – vystriedať nie-

koľko zamestnaní v sociálnej sfére, prácu v SEMe som prerušil aj pred šiestimi rokmi, keď som bol zvolený do mestského zastupiteľstva.

Mohol by si bližšie opísať aktivity SEMu? Čo vlastne robíte...

Spoločenstvo evanjelickej mládeže je kresťanské občianske združenie s celoslovenskou pôsobnosťou, ktoré je zamerané na prácu s mladými ľuďmi. Jednotlivé akcie koordinujú pracovníci oblastných centier v Bratislave, Dolnom Kubíne, Košiciach, Myjave a Púchove. Naše aktivity zároveň prebiehajú na troch diferen-

covaných úrovniach: oblastnej, regionálnej a národnej. V prvom prípade ide o organizovanie rôznych táborov alebo víkendoviek, v druhom prípade už ide o širší okruh práce s mládežou v rámci športových olympiád alebo regionálnych stretnutí. Napokon, je to národný festival SEMFEST, ktorý sa koná v letných mesiacoch. Miesto konania festivalu sa každé dva roky mení, pretože je pre nás dôležité, aby sme v rámci SEMFESTU zjednotili všetky regióny a boli pre ne zdrojom Božieho požehnania. V tejto súvislosti musím povedať, že Spoločenstvo evanjelickej mládeže má len šiestich platených zamestnancov,

čiže takmer všetka naša služba stojí a padá na miestnych dobrovoľníkoch (ktorých je dnes viac ako štyritisíc). Som vďačný Pánovi, že si povoláva svojich služobníkov a nakláňa ich srdcia k službe, ktorú robíme.

Čiže, bez dobrovoľníkov by vaše aktivity neboli uskutočniteľné...

Presne tak. V tejto súvislosti spomeniem projekt Garáž, ktorý sa nám podarilo rozbehnúť v roku 2013 v Dolnom Kubíne. Garáž je síce po právnej stránke nezávislá od SEMu, ale na druhej strane vykazuje so SEMom množstvo prienikov. Nápad za-



Diskusia v Garáž

ložiť Garáž vznikol u našich mládežníkov, ktorí odišli na vysoké školy a následne videli svojich rovesníkov chodiť na diskotéky a zábavy, flákať sa, holdovať alkoholu. Takýmto spôsobom u nich vznikla túžba vytvoriť v Dolnom Kubíne bezpečný priestor pre študentov, kde by mohli tráviť svoj voľný čas bez drog, cigariet a alkoholu. Mládežníci ma oslovili a spoločne sme začali hľadať priestory. Miestnosť nám doslova spadla do lona, pretože som poznal majiteľa budovy, v ktorej momentálne Garáž sídli, a on sa ma spýtal, či nepozná niekoho, kto by mohol mať záujem si tieto priestory prenajať.

Pri rozbehnutí projektu nás však brzdili dve veci – nemali sme ľudí, ktorí by sa mu intenzívne (nielen voľnočasovo) venovali a nemali sme peniaze na platenie komerčného nájmu. A tu sa dostávam k tvojej poznámke, že bez dobrovoľníkov by to nešlo. V nedeľu sme sa stretli a dohodli sa, že Garáž z týchto dôvodov nezaložíme. V utorok ma kontaktoval jeden člen tímu s tým, že mu Pán Boh položil na srdce tento projekt, že sa za to modlil a že ja ochotný stať sa vedúcim pracovníkom a rozbehnúť ho. Nasledujúce dni som začal oslovať kresťanov v mojom okolí s prosbou o pravidelnú finanč-

nú podporu. Bol som prekvapený, koľko ľudí bolo (a dodnes je) ochotných Garáž pravidelne podporovať. Získali sme dostatok finančných prostriedkov na zaplatenie poplatkov, ale aj na podporu pracovníka, ktorý sa tejto práce ujal. Zásluhou ochotných dobrovoľníkov môže Garáž v Dolnom Kubíne fungovať už siedmy rok. Som vďačný Pánovi, že aj prostredníctvom tohto projektu môžu mladí kresťania budovať priateľstvá so svojimi neveriacimi rovesníkmi a zvesťovať im Krista. Hlásanie evanjelia by malo byť vždy konečným cieľom všetkého, čo ako Boží ľud robíme. ■



Zem bude naplnená poznaním Hospodinovej slávy,
ako sú moria zaliaté vodami (Habakuk 2, 14)

MOZAIKA V KOŠICIACH

ERVIN MITTELMANN (Kazateľ, CB Košice.)

Zakladanie zboru Mozaiky začalo v roku 2015 veľkou Božou víziou „plniť Košice Božou slávou“ a to tak, že budeme zakladať a množiť komunity s evanjeliom v centre mesta. Nemali sme nič iné. Len 6 ľudí, takmer žiadne financie, žiadne priestory okrem našich malých bytov. Dnes máme „už“ 20 členov. Misijné komunity v troch častiach mesta. Desať učeníckych skupín. Mnoho výhier, avšak ešte viac prehíer. Mnoho radostí, ale aj mnoho bolestí a strát. Dávať iným život evanjelia znamená strácať ten náš. Doslova. Ako aj Ježiš dal život mnohým tým, že o ten svoj musel prísť. Takto funguje učeníctvo. Pevne veríme, že príbeh Mozaiky je Božím príbehom v Košiciach. Pevne veríme, že evanjelium je stále *mocou k spásu* (Rim 1, 16–17), evanjelium je *spôsob, ktorým rastieme* (Gal 3, 1–3) a evanjelium je *cestou našej obnovy* (Kol 1, 6).

Ďalej budujeme: KOMUNITY EVANJELIA NA KAŽDOM KOŠICKOM SÍDLISKU

Potrebuje a túžime rásť. Viac milovať Boha a ľudí. Viac hľadať milosť, moc a slávu evanjelia medzi nami. Viac rásť vo svätosti a na podobu Ježišovho obrazu. Viac prosieť a odovzdať sa Veľkému Mocnému Slávnemu Milosrdnému Dobrému Bohu, ktorý tak miloval svet, že poslal svojho Syna... ktorý potom poslal aj nás, aby sme robili učeníkov a šírili Božiu slávu aj v našich mestách na Slovenska. Ďalej budeme v Kristovom mene volať: *Zmierte sa s Bohom!* (2Kor 5, 20). Ďalej budeme trénovať učeníkov, aby rástli v *milovaní Boha a milovaní svojich blížnych, a tak plnili Boží zákon* (Gal 5, 14).





Mozaika vyznaní

Samo: Teší ma, keď vidím, ako Boh mení ľudí okolo mňa aj mňa samotného. Radujem sa z krstu troch ľudí a ich príbehov evanjelia. Potrebujeme rásť do väčšej zodpovednosti v prejavovaní lásky a väčšej zodpovednosti v hlásaní evanjelia ľuďom v našom okolí (aj domácim z Mozaiky!).

Baška: Som vďačná za otvorenosť, ochotu otvoriť aj ťažké situácie a túžbu viac dôverovať Bohu, premáhať pohodlnosť či strach a za ochotu si vzájomne pomáhať v praktických veciach. Mám veľkú radosť z veľkých skokov, aj malých krôčikov za Ježišom.

Miška: Máme dievčenskú učenicu skupinu FRIENDKY. Som vďačná za možnosť pre dievčatá v našom zbore, ale aj mimo neho učiť sa, ako byť vernou priateľkou pre iných, ale zároveň spoznávať najlepšie priateľstvo s Ježišom, ktorý nás premieňa, posilňuje a dáva nám zmysel, prečo žiť. A som vďačná aj za zimný výlet. Je úžasné vidieť blízkosť vzťahov, slobodu oddychu, krásu Božieho stvorenia, to ako sa z detí už stala taká svorka.

Anička: V roku 2019 ma veľmi povzbudilo, že sme mohli spoločne oslavovať krst troch Božích detí a vypočuť si ich autentické životné príbehy, ako sa im Pán Boh dal spoznať a zmenil ich srdcia a životy. Taktiež to, že do mládežníckej komunity, na futbal ale aj na bohoslužby začali chodiť indickí študenti, čo dalo Mozaike aj medzinárodný rozmer a mne osobne aj radosť z toho, že hoci majú úplne iné náboženské pozadie ako my Európania, tak majú záujem počúvať o Ježišovi a spoznávať Ho. Myslím si, že potrebujeme viac rásť vo vzájomnej komunikácii, v naslúchaní Bohu a v spoločnom nasadení do modlitebných zápasov. ■

A ešte prosba

Vaše 2% z daní tvoria zhruba 15% nášho ročného rozpočtu.

Čaká nás mnoho práce, zapojte sa do Božieho príbehu v Košiciach! Pomôžte nám ďalej šíriť Božie kráľovstvo.
MozaikaKošice n.o., Humenská 338/7, 04011 Košice, IČO: 45744572, IBAN: SK55 8330 0000 0029 0077 1299, mozaikakosice@gmail.com.

Tato kniha je dobrou zprávou: podívejte, co zažívá jeden řidič trolejbusu a jak ho to proměňuje. Duch totiž vane, kam chce. Vane i v trolejbusu, pronikne kamkoliv – nikdy a nikde nejste odříznuti od zdroje.

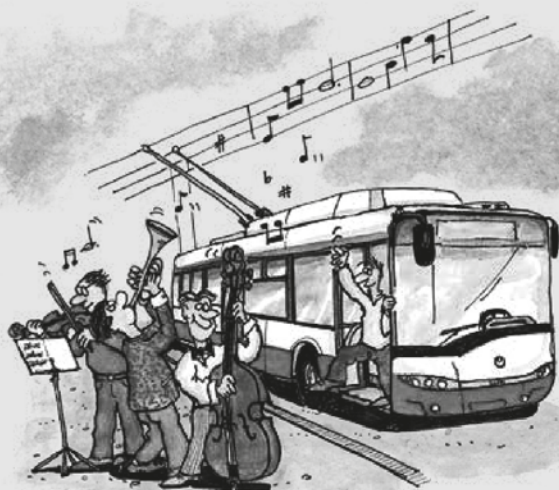
Tomášova práce řidiče je prostoupěna reflexí. Soustavně v sobě vnitřně zpracovává prožívané napětí mezi póly egocentrismu, tuposti a agresivity na jedné straně a nadosobních hodnot lidské vzájemnosti, solidarity a velkorysosti na straně druhé; mezi dodržováním života prospívajícího řádu – a překračováním předpisů vždy, když to tak člověku poslouží lépe; mezi laciným odplácením zla zlem – a plodnější volbou laskavosti, rozpouštějící útočnickou zlobu.

Tomáš je otevřený životu i myšlenkám, což zázračně odemyká i jeho okolí: stejně jako má pootevřené dveře kabiny, aby mohl dovnitř proudit vzduch, stejně jako svůj vůz otvírá i mimo předpisové limity, aby mohl svěřt obzvlášť potřebné cestující, tak otvírá i lidská srdce nečekanou inspirací, kterou jim přináší svým nekonvenčním, nepředpisovým a nezvykle velkorysým myšlením a jednáním.

Šťastnou jízdu!



Zápisky z trolejbusu



S ilustracemi
Jana Heraleckého

Tomáš
Komrska

Z PEKLA ŠTĚSTÍ?

Dnes je fajn předvánoční den. Služba mi končí před osmou večer, a tak dorazím domů v normální době. Těším se, že se doma uvidím se svojí milou manželkou a synem. Pravidelné podvečerní zácpy jsou v rámci normy. K mé cestě se v jednom místě připojuje sjezd z dálnice. Tento připojovací pruh je ze začátku oddělen plnou čarou, později přerušovanou, a na jeho konci je zastávka, ke které se v době dopravní špičky musím probojovat. V praxi to vypadá tak, že ve snaze získat čas se prodíráme do uvedeného připojovacího pruhu co nejdříve. Při poslední jízdě jsem se do tohoto pruhu začal směle zařazovat i přes plnou čáru – žádné auto jsem neviděl –, když tu je najednou slyšet pískání pneumatik a silný náraz. Podvědomě jsem očekával náraz i do

mě, ale nestalo se. Vystoupil jsem s vědomím, že jsem dopravní nehodu zavinil já, protože jsem přejížděl přes plnou čáru a auta přijíždějící z dálnice jsem zablokoval. Obě auta byla rozbitá – akorát tak do šrotu. Naštěstí se nikomu nic nestalo. Řidičům jsem se omluvil a přiznal svoji chybu. Celou situaci jsem oznámil na dispečink. Řidiči havarovaných aut byli klidní. Za chvíli se z dálnice přiblížilo blížící auto policie. Policista se nezajímal o havárii, ale dost ostře hovořil s oběma řidiči havarovaných aut. Když odjel, páni byli ještě klidnější. Po hodině přijel dispečer i policajt nehodovkář. Za tu hodinu čekání jsem si tak zhruba propočítal, co mě to bude asi stát jak ze strany policie, tak ze strany zaměstnavatele, a s malou dušičkou a připravenými



NO JO TESLA, NENÍ NAD SÍŤOVÉ NAPÁJENÍ

doklady jsem očekával začátek šetření přítomnými orgány. Policajt s profesionální střízlivostí obhlédl situaci a odměřeně se zeptal: „Co se tady stalo?“ Pánové do sebe nabouraných aut ožili a spustili, přičemž ukazovali na mě: „To on všechno zavinil! On nás zablokoval a my jsme to neubrzdili.“ Policajt se rozvážným krokem prošel mezi vraky, obhlédl celou situaci a prohlásil: „Trolejbus si odjede.“ „Co?! To nemyslíte vážně, on to zavinil, vždyť se přiznal!

„Pánové, podívejte se na ta vaše auta. Vždyť jsou na totálku.“

„No právě, protože nás zablokoval.“

„Pánové, vaše auta nejsou na šrot proto, že vás zablokoval, ale proto, že jste jeli minimálně dvojnásobnou rychlostí, než je na tomto místě povoleno. Takže trolejbus odjede a vy dva mi předložte doklady.“

Dispečer mi gestem naznačuje, abych si rychle nahodil tyče a zmizel. Sice pozdě, ale bez „škrálopů“ nevěřicně a rozrušený odjízdim odevzdat vůz do vozovny. Kolega, jemuž jsem druhý den tento zážitek vyprávěl, jen tleskl rukama se slovy: „Ty máš ale z pekla štěstí... vlastně ne, ty máš kamarády na té opačné straně, ty luteráne jeden privilegovaný.“

Později jsem se dozvěděl, že ty mladíky kvůli něčemu sháněla policie a já jsem jim „pomohl“ pachatele zadržet. Nu, od té doby jezdím kolem této plné čáry obzvláště uctivě. Můj dobrý kamarád říká, že jsou v životě i situace a věci, které nedávají smysl. Já tento jeho názor respektuji, ale vidím to úplně jinak. Domnívám se, že všechny věci a situace mají smysl, jen já ho nevidím, a možná mají i širší souvislosti, jen já je nedokážu obsáhnout. Si myslím. ■

Tuto úvahu sme už origináli, (v slovenčine) kedysi uverejnili. Teraz sme ju vybrali z českého vydania Zápisov z trolejbusu, ktoré vyšlo vlni vo vydavateľstve CESTA Brno s ilustráciami Jana Heraleckého. Kúpiť ju možno v predajni Partner technic, vo vestibule Strojníckej fakulty STU na námestí Slobody).

Z ROKOVANIA RCB

FEBRUÁR 2020

Rada prerokovala a schválila:

Návrh postupu pre mimoriadnu konferenciu – mimoriadne ustanovenie o podávaní a prerokovávaní návrhov. Návrh predloží Komisii pre návrhy.

Rada rozhodla:

O zmene úväzku vikára Bohuša Vasiľa v zbore v Nitre na plný úväzok od 1. 4. 2020.

O predĺžení pracovno-právneho vzťahu pastoračného asistenta Bohdana Roháčka v zbore v Michalovciach na dobu neurčitú. Očakáva potvrdenie sponzora o finančnej podpore pastoračného asistenta na ďalšie obdobie.

O ukončení vikariátu Vladimíra Šima pretože nie je k dispozícii zbor, kde by mohla ďalej prebiehať jeho príprava. V prípade zmenených okolností Rada zváži možnosť pokračovania jeho vikariátu.

O poskytnutí bezúročnej pôžičky pre Elim Vsetín na krátkodobé prefinancovanie projektu rekonštrukcie azylového domu vo výške 30 000 eur.

O usporiadaní Konferencie 2020 (na základe ponuky zboru) v termíne 15.–16. 5. 2020 v Hermanovciach. Rada ďakuje zboru za ochotu poskytnúť zázemie pre konferenciu.

Rada zobrala na vedomie:

Výsledky hospodárenia Cirkvi bratskej v roku 2019 a prerokovala návrh rozpočtu ústredia na rok 2020, ktorý bol potom predložený na stretnutí hospodárov zborov.

Ukončenie služby pastoračnej asistentky Edity Uličnej v zbore v Banskej Bystrici. Zároveň rozhodla o jej dočasnom funkčnom zaradení ako pastoračnej asistentky pod Radou CB na obdobie od 1. 2. 2020 do 30. 4. 2020 pre organizačno-logistické zabezpečenie konferencie Máme čo zvestovať. Príplatok ku mzde bude hradený z mimorozpočtového projektu Máme čo zvestovať.

Abdikáciu staršovstva zboru v Trnave a požiadala jeho členov, aby do vymenovania nového staršovstva plnili základné funkcie v spravovaní zboru. Rada si uvedomuje, že je potrebná rekonštrukcia staršovstva a ďalšie rozhodnutie prijme na marcovom stretnutí.

Informáciu finančného odboru o príprave návrhu nového spôsobu rozdeľovania štátneho príspevku pre zbory, ktorý bude predstavený na stretnutí hospodárov zborov.

Ďalej rada:

Hovorila s členmi komunity (stanice) Za Kostolom a so staršovstvom materského zboru v Žiline, ktoré požiadalo o zriadenie samostatného Zboru Cirkvi bratskej v Žiline – Za Kostolom. Rada konštatuje momentálnu pripravenosť stanice Za Kostolom na vznik samostatného zboru. Pripravujú sa voľby správcu a staršovstva zriaďovaného zboru. Po doložení potrebných podkladov (zoznam členov nového zboru a rozhodnutie členského zhromaždenia) Rada predloží Konferencii návrh na zriadenie zboru.

Hovorila s vikárom Bohušom Vasilom (Nitra). Rada navrhne konferencii ordináciu Bohuša za kazateľa Cirkvi bratskej.

Plánuje stretnutie s vedením a spoločenstvom Bratislava-Paradox, ktoré by sa malo uskutočniť do konca marca v Bratislave za účasti minimálne štyroch členov Rady. ■

(Spracované z podkladov RCB.)

O POVOLEBNÝCH PREHRÁCH



BOHUSLAV PIÁTKO
(šéfredaktor)

Keby ste sa po voľbách spýtali novinárov, čo je pre Slovensko horšie – koronavírus alebo rodiaca sa koalícia, odpovedali by asi, že to druhé.

Prečo? – pýtali sa zmätení ľudia. Najmä tí, čo nevolili dlhé roky a teraz prišli pomôcť. Veď sme vyhrali. Dokonca možno ústavnou väčšinou.

Prečo novinári z takmer celého spektra médií začali až nepříčetne biť do rodiacej sa koalície, namiesto toho, aby – možno kriticky – no naplno podporovali vznik nesmeráckej vlády?

Skôr, ako sa pozrieme na možné príčiny tohto mediálneho zúfalstva, chcem spomenúť jednu, podľa mňa, dosť veľkú volebnú prehru Slovenska. – Takmer 19 % hlasov pre Smer nie je síce výhrou pre Smer, ale je prehrou pre Slovensko. Smer vyhral voľby aj v malej dedinke na Považí, v Gregorovciach. Ani mne to nič nehovorilo, kým som sa nedozvedel, že Gregorovce sú rodiskom zavraždeného Jána Kuciaka...

Antická grécka múdrosť hovorí: Môžeš vytiahnuť barbara z lesa, ale nikdy nevytiahneš les z barbara.

Myslím si, že médiá do nepříčetnosti dostalo to, čo väčšinu kresťansky zmýšľajúcich a veriacich ľudí potešilo – prehra mediálnych favoritov – liberálov z PS-Spolu. A čiastočne aj nevíťazný postup do parlamentu exprezidentskej strany Za ľudí. Obidve do značnej miery potopili ich lídri. Za ľudí síce do omrzenia opakuje, že im ublížili bezprecedentné útoky Smeru na stranu. No Smer v tomto prípade neútočil na stranu, ale na jej lídra. A prak-

Pred týmito voľbami stálo Slovensko pred náročnejšou úlohou ako v roku 1998, v boji proti mečiarizmu. 29. februára 2020 bolo treba ukončiť 12-ročnú skorumpovanú vládu Smeru a jeho satelitov a navyše – nedať šancu kotlebovcovi.

Lebo aj tí sa kasali, že korupcii a bezpráviu odstrihnú krídla. Predvolebné výsledky prieskumov ukazovali, že Smeru idú po krku všetci. Mimoparlamentná i časť parlamentnej opozície celú jeseň jasali – podľa preferencií už vládli a nepotrebovali ani Matovičových Obyčajných ľudí.

No dlhodobo, s dvojcifernými preferenciami, boli na čele opozície kotlebovci. Hoci sme vedeli, že vládu nepostavia, mráz, ktorý z týchto čísel išiel, bol silnejší ako tohtoročná zima. 1. marec však priniesol dobré ráno – Smer v opozícii, jeho satelity mimo parlamentu a kotlebovci na polovici predvolebných preferencií.

Ľudia sa tešili a čakali, že v pondelok sa pridajú aj médiá a budeme jasat všetci. Čo sa stalo, že sa tak nestalo?!

ticky to isté sa stalo liberálno-demokratickým progresívcom. Bola to neschopnosť ich dvoch lídrov presmerovať diskusiu o etických otázkach (registrované partnerstvá, LGBT a pod.) do hospodárskych, justičných a ďalších, pre Slovensko dôležitých problémov, ktoré, a to treba povedať, mali veľmi slušne vypracované. Vďaka neschopnosti zmeniť tému – polohu, do ktorej ich, mimochodom, vtlačili médiá, sa z liberálno-demokratickej strany stali vo vnímaní ľudí stranou len liberálnou. A zdá sa, a ja tomu verím, že podoba bezbrehého liberalizmu na Slovensku ešte dlho vo voľbách neprejde. Liberálna demokracia je trochu o inom.

Ale to médiá až tak netrápi.

Trápi ich iné – to, že liberáli nepriniesli „obrat od populizmu a nacionalizmu k základom liberálnej demokracie...“ dodajme – ako jedinej správnej ideológie. To, podľa médií, spiatočníci voliči na Slovensku nepochopili. A médiá nepochopili, že je iné liberalizmus a iné liberálna demokracia.

Ale možno médiá majú k tomu, čo robia celkom iné – celkom prozaické pozadie. Napríklad to, že „nezávislý“ denník je z portfólia Penty a verejnoprávne médiá vedie človek, ktorého rodokmeň siaha do úzkeho mečiarovského jadra a on sám verne slúžil odchádzajúcim. A tak nemajú záujem podporovať vznik vlády, ktorá sľubuje, že šliapne na otlaky ich chlebobdarcom a mecénom. Zostáva už len veriť, že novinári sa vrátia k serióznej kritike a vláda nebude dočasná. ■

KRÍŽOVKA

„Chudobní preukazujú bohatým dobré tým,
že im dávajú príležitosť robiť...“ don Bosco

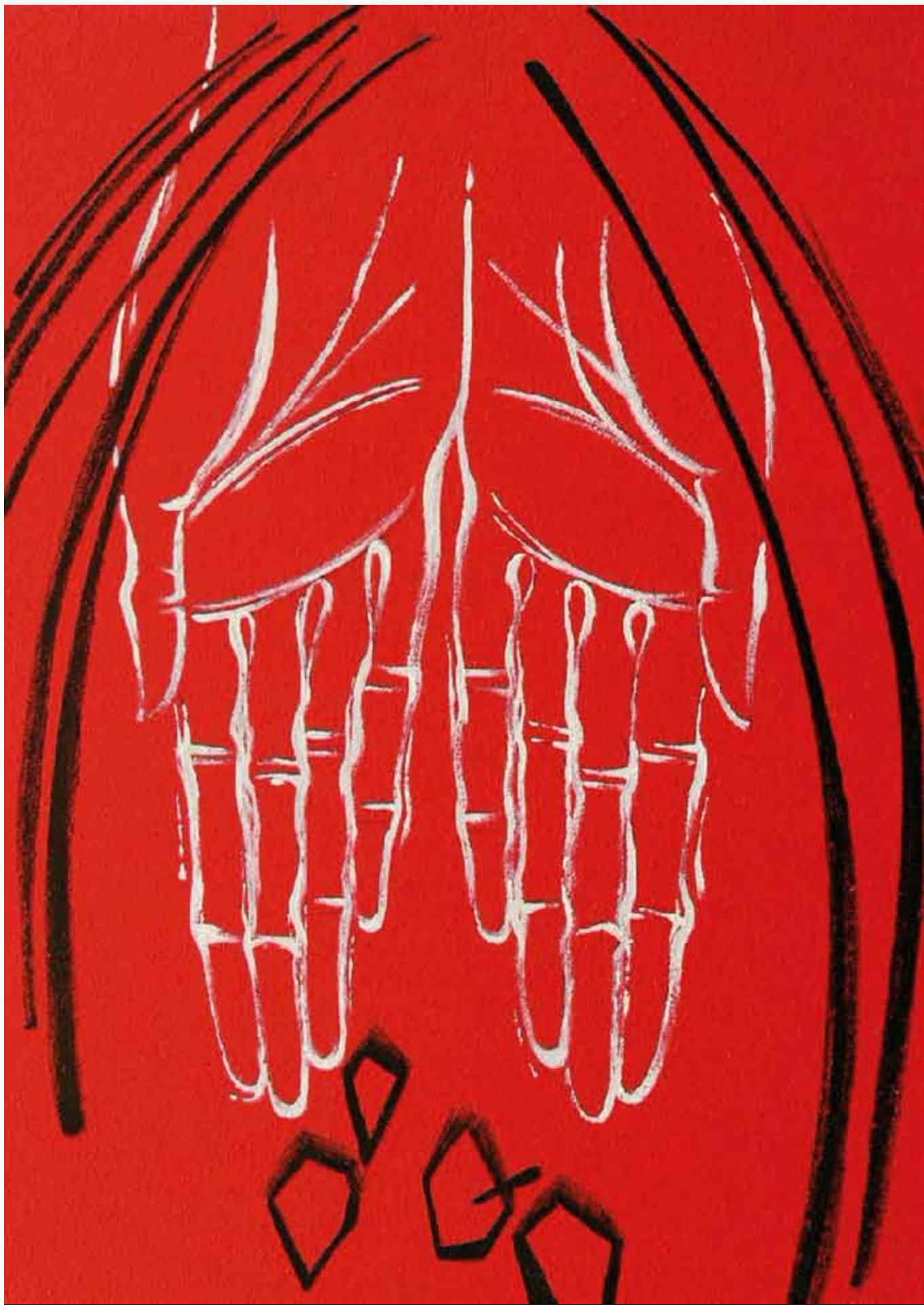
Autor: Peter Kailing	Smerom odzadu	Nadávká (hlupák)	Švédska strieborná minca		TAJNIČKA	Osobné zámeno	Beda, lat.	Patriaci Oldovi	Facka
Vyššia číslovka				Import Pästiar. skratka	•				
Zdolala					•				
Odpracuj					•	Brazílsky futbalista Trojica			
Nekvalitne				Register tona (skr.) Smoking	•		Povzdych Skr. obch. akadémie		
Autonóm. oblasť (skr.)			Čestne Skr. podn. normy		•				
POMÔCKY Kaa, Vae, Oere, Edu, Skip, Pal	Druh malej opice	Hrud' Optické umenie			•			Sladko- vodná ryba	Namotával
Jeden z ma- lých štátov					•		Milimeter (skr.) Šikmý výťah		
A podobne (skr.)			Predložka Had z Knihy džunglí		•	Skr. eseročky 49, rím.			
Náter				Stávk. lístok Skr. slov. koruny	•				
Trhlina					•				
Útoky					•	Zn. autosvie- čok			

Tajnička krížovky z RELAXU Dialóg č. 1/2020.

Kto nevie odpúšťať, rúca most, cez ktorý sám bude musieť prejsť, lebo každý človek potrebuje, aby MU ODPUSTILI.

Vyriešenú tajničku krížovky z tohto čísla posielajte e-mailom alebo poštou na nižšie uvedené adresy:
svatava@swanmail.sk, DIALÓG, Sadová 28, 900 51 ZOHOR do 5. 4. 2020. Nezabudnite nechať na seba kontakt (meno, telefón, adresa).
Správneho riešiteľa všetkých úloh odmeníme reprezentačnou obrazovou publikáciou z vydavateľstva Media Svatava.
Správne odpovede z tohto čísla uverejníme v Dialógu 4/2020.

Stranu pripravil Peter Kailing



Zapojte sa aj vy do tvorby Dialógu: svatava@swanmail.sk, v diskusnom fóre na: www.dialog.cb.sk, písané na adresu redakcie.